

Sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttaminen Twitterissä

– case #1000nimeä

Marjaana Annika Pyykkö
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Sosiaalityö
Maisterintutkielma
Toukokuu 2020

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 SOSIAALITYÖ JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN	3
2.1 Sosiaalityö rakenteellisena vaikuttamis- ja muutostyönä	3
2.2 Sosiaalityöntekijöiden julkinen viestintä ja mediavaikuttaminen.....	7
2.3 Sosiaalinen media ja Twitter yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanavana	11
3 TUTKIMUKSELLISET VALINNAT	14
3.1 Viitekehyksenä sosiaalinen konstruktionismi	14
3.2 Analyysimenetelmänä diskurssianalyysi	15
3.3 #1000nimeä lastensuojelusta käytävän keskustelun areenana	16
3.4 Twitter-aineistoon liittyviä erityispiirteitä	19
3.5 Aineiston analysoinnin eri vaiheet	22
3.6 Tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset	23
4 MEDIAVAIKUTTAMINEN LASTENSUOJELUA KOSKEVASSA TWITTER- KESKUSTELUSSA.....	25
4.1 Resurssitarpeen esiintuominen.....	25
4.1.1 Resurssipulan osoittaminen.....	26
4.1.2 Seurausten ja uhkakuvien esittäminen	29
4.2 Toiseen osapuoleen vetoaminen	31
4.2.1 Lapsen etuun viittaaminen	32
4.2.2 Asiantuntijatahoon viittaaminen	34
4.3 Vastuun osoittaminen.....	37
4.3.1 Päättäjien vastuuttaminen.....	37
4.3.2 Vastuusta irtisanoutuminen	41
4.4 Muita keskustelussa käytettyjä vaikuttamisen keinoja	42
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	45
5.1 Johtopäätöksiä: Kriittisyys lastensuojelua koskevassa mediavaikuttamisessa	45
5.2 Pohdintaa tutkimusprosessista	50
LÄHTEET	52

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author Marjaana Pyykkö			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttaminen Twitterissä – case #1000nimeä			
Oppiaine – Läroämne – Subject Sosiaalityö			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma		Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 57 sivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tämä maisterintutkielma käsittelee sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttamista Twitterissä. Tutkimuksen viitekehyksenä toimii sosiaalinen konstruktionismi, joka perustuu näkemykseen todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta ja kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisena sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttaminen Twitterissä näyttäytyy ja millaista kuvaa lastensuojelusta luodaan näissä keskusteluissa.</p> <p>Tutkimuksen aineisto muodostui #1000nimeä-aihetunnisteella käydystä Twitter-keskustelusta, joka liittyi 20. marraskuuta 2017 julkaistuun yli 1000 sosiaalityöntekijän ja alan opiskelijan allekirjoittamaan adressiin, jossa vaaditaan poliittista vastuunottoa lastensuojelun toimintaedellytysten parantamiseksi. Tutkimusaineisto on kerätty 19.11.2017 ja 31.12.2018 väliseltä ajalta. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin diskurssianalyysiä.</p> <p>Tutkimuksen perusteella lastensuojelua koskeva mediavaikuttaminen on kriittistä ja lastensuojelu määrittyy kriisissä olevaksi palveluksi. Keskustelussa sosiaalityöntekijät kuvaavat lastensuojelua ja tavoittelevat muutosta lastensuojelun tilanteeseen. Mediavaikuttamisessa käytettyjä keinoja ovat resurssitarpeen esiintuominen, toiseen osapuoleen vetoaminen sekä vastuun osoittaminen. Mediavaikuttamisella osoitetaan lastensuojelun resurssien puutetta ja perustellaan tarvetta resurssien lisäämiseksi. Oikeutusta esitetyille epäkohdille ja vaatimuksille haetaan vaikutusvaltaisina pidettyjen tahojen näkemyksistä sekä lapsen edusta ja oikeuksista. Keskustelussa osoitetaan ja nimetään vastuullisia tahoja, joiksi määrittyvät poliitikot ja päätöksentekijät.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että mediavaikuttamisessa lastensuojelua kuvataan pääasiassa epäkohtien kautta. Lastensuojelun muutostarpeita perustellaan työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmista, ja mediavaikuttamisessa ajetaan näiden molempien ryhmien etuja ja oikeuksia. Mediavaikuttamisen tavoitteeksi määrittyy muutospyrkimys lastensuojelun resurssien lisäämiseksi, joka nähdään epäkohtien ensisijaisena ratkaisuna. Muutosta tavoitellaan kansalaisten ja päättäjien tietoisuutta sekä poliittista painetta lisäämällä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Rakenteellinen sosiaalityö, mediavaikuttaminen, sosiaalinen media, diskurssianalyysi			

1 JOHDANTO

”Joskus mietin, kannattaako roikkua somessa. Tänään sanon: kannattaa <3 Kannattaa käydä avointa keskustelua, nostaa esille ongelmia ja ehdottaa niihin ratkaisuja. Lähteä rohkeasti ratkaisemaan ongelmia yhdessä! #1000nimeä #lastensuojelu”

Rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalityöntekijöiden oikeus ja velvollisuus. Sosiaalihuoltolaki (2014) velvoittaa sosiaalityöntekijöitä jakamaan asiakastyössä kertyvää tietoa ja raportoimaan työssä kohdatuista epäkohdista. Yhteiskunnan syrjiviin rakenteisiin vaikuttaminen on myös alan eettinen velvollisuus. Sosiaalialan ammattihenkilön eettisissä ohjeissa (Talentia ry, 2017, s. 22, 43–46) rohkaistaan ammattilaisia käyttämään sananvapauttaan ja osallistumaan julkiseen keskusteluun. Julkiseen keskusteluun osallistumisella tuodaan tietoa ja epäkohtia kansalaisten, päättäjien ja yhteiskunnan tietoisuuteen sekä pyritään edistämään haavoittuvimmassa asemassa olevien asiakkaiden hyvinvointia.

Näistä velvoitteista huolimatta sosiaalityöntekijöiden julkiseen keskusteluun osallistumista on leimannut hiljaisuus. Vaikka sosiaalityöntekijät pitävät yhteiskunnallista vaikuttamistyötä tärkeänä, koetaan sen mahdollisuudet vähäisiksi kunnallisen sosiaalityön kontekstissa (Simola, 2018, s. 70–71; Tiitinen, 2018a). Näyttää siltä, että työyhteisöissä vain harvat sosiaalityöntekijät pyrkivät vaikuttamaan yhteiskunnalliseen kehitykseen julkisen viestinnän keinoin (Tiitinen & Lähteinen, 2014, s. 197).

Keskustelu sosiaalialalla vallitsevasta hiljaisuuden kulttuurista on jatkunut pitkään, ja sosiaalityöntekijöitä on kuvattu vaikenevana ja julkisuudesta vetäytyvänä ammattikuntana (esim. Mutka, 1998, s. 123–126; Petrelius, 1998, s. 103–104). Tiitinen (2019; 2018a) on tuoreessa sosiaalialan mediavaikuttamista käsittelevässä tutkimuksessaan havainnut vaikenemisen kulttuurin luovan monitasoisia esteitä julkiseen keskusteluun osallistumiselle. Työntekijöihin kohdistuu organisaatioissa myös vaientamista ja sananvapauden rajoittamista (Tiitinen & Kauppi, 2014).

Viime vuosina sosiaalityöntekijöiden aktiivisuus julkisessa keskustelussa näyttää kuitenkin lisääntyneen (esim. Tiitinen, 2018a, s. 179). Tämä on näkynyt erityisesti sosiaalisessa mediassa, jonne sosiaalityöntekijät ovat perustaneet keskustelukanavia,

kuten Sosiaalityön uraverkosto nimeä kantavan Facebook-ryhmän sekä Sosiaalinen tekijä -blogin. Sosiaalityöntekijöiden roolin vahvistuminen yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa näkyy myös vuonna 2017 toimintansa aloittaneessa Sosiaalityöntekijöiden seurassa, joka kuvaa itseään rohkeaksi yhteiskunnalliseksi keskustelijaksi ja sosiaalityön asiantuntijuuden esille tuojaksi.

Erilaiset yhteisöt voivat toimia sekä julkiseen keskusteluun kannustajina että keskustelun edistäjinä. Esimerkiksi Sosiaalityön uraverkosto on nimennyt yhdeksi toimintansa tavoitteeksi hiljaisuuden kulttuurin murtamisen. Sosiaalinen media puolestaan tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä ja osallistua julkiseen keskusteluun, mitä ei ole vielä hyödynnetty sosiaalialalla täyteen potentiaaliinsa.

Viime vuosina julkinen keskustelu lastensuojelun tilasta on käynyt vilkkaana. Lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2017 julkaistiin yli 1000 sosiaalityöntekijän ja sosiaalityön opiskelijan allekirjoittama adressi, jossa otettiin kantaa lastensuojelun kestävämmään tilanteeseen ja vaadittiin lastensuojelun asiakasmäärien kirjaamista lakiin (Lapsella on oikeus suojeluun, 2017). Adressin ja siitä seuranneen mediajulkisuuden johdosta lastensuojelun tila nousi yhteiskunnalliseen keskusteluun, johon myös sosiaalityöntekijät ovat laajasti osallistuneet. Twitterissä aiheesta on keskusteltu vilkkaasti, ja keskustelu jatkuu edelleen tätä tutkimusraporttia laadittaessa.

Tarkastelen tutkimuksessani, millaisena sosiaalityöntekijöiden toteuttama mediavaikuttaminen näyttäytyy lastensuojelua koskevassa Twitter-keskustelussa sekä millaista kuvaa lastensuojelusta näissä keskusteluissa luodaan. Tutkimusaineistoni koostuu julkisista twiiteistä, joiden aihetunnisteena on #1000nimeä. Aihetunnistetta on käytetty sosiaalisessa mediassa viittaamaan sosiaalityöntekijöiden tekemään adressiin. Lähestymistapani on diskurssianalyttinen. Nostan esiin keskusteluissa käytettyjä keinoja, joilla lastensuojelun tilanteeseen pyritään vaikuttamaan. Nojaudun sosiaalisen konstruktionismin ajatukseen todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta sekä kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta. Keskustelussa sosiaalityöntekijät kuvaavat ja perustelevat lastensuojelua ja sen kehittämistarpeita ja tavoittelevat näin muutosta tilanteeseen.

2 SOSIAALITYÖ JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Tutkimukseni paikantuu osaksi rakenteellisen sosiaalityön ja sosiaalityön mediavaikuttamisen tutkimuskenttää. Medialla on yhteiskunnassa keskeinen asema lastensuojelusta käytävän julkisen keskustelun suuntaajana ja lastensuojelun julkisuuskuvan muovaajana. Osallistumalla julkiseen keskusteluun sosiaalisessa mediassa sosiaalityöntekijät voivat olla mukana vaikuttamassa lastensuojelusta ja laajemmin koko sosiaalialasta käytävään keskusteluun ja julkisuuskuvan rakentumiseen.

2.1 Sosiaalityö rakenteellisena vaikuttamis- ja muutostyönä

Sosiaalityö määritellään muutostyöksi, jonka tavoitteena on lisätä ihmisten hyvinvointia ja edistää oikeuksien toteutumista. Yksilötasolla työskentelyn lisäksi sosiaalityössä tavoitellaan laajempaa yhteiskunnallista ja rakenteellista muutosta. Yksilökohtaisen ja rakenteellisen työn nähdään kietoutuvan yhteen, sillä yksilöt ja heidän elämäntilanteensa eivät ole erotettavissa niitä ympäröivistä rakenteista (Pohjola ym., 2014, s. 284; Weinberg, 2008).

Rakenteet nähdään sosiaalityössä moniulotteisina, eikä rakenteiden käsite ole täysin vakiintunut. Mullaly (2007, s. 245) määrittelee yhteiskunnan rakenteet kolmena toisiinsa vaikutussuhteessa olevana tasona, joita ovat sosiaaliset instituutiot, sosiaalisten ryhmien väliset suhteet sekä yhteiskunnassa vallitseva ideologia tai uskomusjärjestelmä. Sosiaaliset ongelmat nähdään seurauksena yhteiskunnan rakenteista, jotka asettavat yksilöt eriarvoiseen asemaan esimerkiksi luokan, rodun ja sukupuolen perusteella.

Moreau on puolestaan tehnyt jaon ensisijaisiin ja toissijaisiin rakenteisiin. Sellaiset rakenteelliset tekijät, kuten rasismi, patriarkaatti, seksismi sekä ikään tai toimintakykyyn liittyvä syrjintä, vaikuttavat ensisijaisesti yhteiskunnallisen eriarvoisuuden taustalla. Toissijaiset rakenteet, joita ovat yksilön persoonallisuus, perhe, yhteisö, media, koulutus ja hallitus, pitävät yllä ensisijaisia rakenteita. (Carniol, 1992, s. 4–5.)

Sosiaalityöhön liittyvässä keskustelussa mikro- ja makrotasoilla työskentely erotetaan usein toisistaan. Pohjolan (2011, s. 208) mukaan käytännön sosiaalityössä korostuu yksilöihin suuntautuva asiakastyö, ja rakenteellinen sosiaalityö kuvataan erillisenä

orientaationa (esim. Karjalainen & Sarvimäki, 2005, s. 38; Pohjola ym., 2014, s. 284). Kahtiajako nähdään kuitenkin tarpeettomana, sillä muutos edellyttää samanaikaista vaikuttamista kaikilla tasoilla (Carniol, 1992, s. 10–14; Mullaly, 2007, s. 245).

Rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena on helpottaa asiakkaiden tilannetta välitöntä apua tarjoamalla sekä samanaikaisesti edistää asiakkaiden oikeuksia, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa vaikuttamalla poliittiseen ja rakenteelliseen muutokseen. Erilaisissa rakenteellisen sosiaalityön määrittelyissä vaikuttamis- ja muutostyö kohdistuu eri tasoille. Mullalyn rakenteellisen sosiaalityön käsite edustaa yhteiskunnan makrotason rakenteiden muuttamisen näkökulmaa. Mullaly (2007, s. 210–215) näkee rakenteellisen sosiaalityön juuret radikaalissa ja kriittisessä sosiaalityössä. Rakenteellinen sosiaalityö edellyttää kriittistä lähestymistapaa olemassa olevia sosiaalisia, taloudellisia ja poliittisia rakenteita kohtaan. Koska sosiaalisten ongelmien nähdään johtuvan yhteiskunnan syrjivistä ja eriarvoistavista rakenteista, kohdistuvat muutospyrkimykset yksilön sijasta näihin rakenteisiin.

Moreaun rakenteellisen sosiaalityön lähestymistavassa korostuu yksilötasolla tehtävä työ ja muutos laajemman yhteiskunnallisen muutoksen lähtökohtana. Rakenteellinen sosiaalityö on kokonaisvaltainen tapa toteuttaa käytännön sosiaalityötä, ja sen osa-alueita ovat asiakkaan tarpeiden ja oikeuksien turvaaminen ja asianajo, asiakkaan ja työntekijän välinen valtasuhde, sortavien rakenteiden paljastaminen, henkilökohtainen muutos, kollektiivisen tietoisuuden lisääminen sekä poliittinen muutos. Työskentelyn tavoitteena on asiakkaan voimaantuminen (eng. *empowerment*), joka tarkoittaa yksilön vallan ja valinnanmahdollisuuksien lisääntymistä. (Carniol, 1995.)

Rakenteellista sosiaalityötä on käsitteellistetty myös siihen sisältyvien tehtävien mukaisesti. Pohjola (2011, s. 215–220) on luonnehtinut rakenteellista sosiaalityötä sosiaalipoliittiseksi työksi, joka huomioi sekä rakenteelliset että yksilö- ja yhteisötason tekijät. Pohjolan määrittelemät rakenteellisen sosiaalityön osa-alueet ovat tietotyö, strateginen työ, inklusiivisyö sekä oikeudenmukaisuustyö. Tietotyöllä Pohjola viittaa tiedon tuottamiseen sosiaalihuollon asiakkaiden elämisen olosuhteista, tarpeista ja palvelujen vaikutuksista. Tietotyöhön kuuluu kiinteästi myös julkisuustyö eli tiedon raportointi ja viestiminen eteenpäin kansalaisille ja päättäjille.

Strategisella työllä Pohjola tarkoittaa toimintaa hyvinvointipalveluiden, sosiaalityön, hyvinvointipolitiikan ja lainsäädännön kehittämiseksi perustuen sosiaalityön tiedontuotantoon. Inklusiotyö on työtä yhteisöjen ja verkostojen parissa tavoitteena lisätä kansalaisten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Oikeudenmukaisuustyö kietoutuu kaikkiin rakenteellisen sosiaalityön osa-alueisiin ja se viittaa sosiaalityön velvollisuuteen pitää yllä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa ja ihmisten hyvinvointiin vaikuttavien rakenteiden kehittämisessä. (Pohjola, 2011, s. 216–217.)

Suomalaisessa rakenteellisen sosiaalityön keskustelussa on ollut sävyeroja kansainväliseen verrattuna, mikä johtunee sosiaalityön institutionaalisesta asemasta osana yhteiskunnallista järjestelmää. Esimerkiksi sosiaalityön radikaali ja kriittinen lähestymistapa eivät ole vakiintuneet suomalaiseen sosiaalityöhön. (Pohjola, 2014, s. 27–28; Muotka, 2013, s. 67–68.) Muotkan (2013, s. 67–70) mukaan Suomessa onkin kuvaavampaa puhua yhteiskunnallisesta vaikuttamistyöstä kuin rakenteiden muuttamisesta. Makrotasolla vaikuttamistyötä toteutetaan esimerkiksi tuomalla kriittistä, oikeudenmukaisuuden ja sosiaalisen näkökulmaa julkiseen keskusteluun.

Muotkan (2013, s. 67, 70) mukaan Suomessa rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan erityisesti meso- eli kuntatasolla, jolloin tavoitteena on kehittää palveluita vaikuttamalla kuntatason politiikkaan ja päätöksentekoon. Jo Viirkorven (1990, s. 25–26) hahmottelemassa 30 vuoden takaisessa rakenteellisen sosiaalityön käsitteessä sosiaalityön vaikuttamistoiminnan on määritelty sijoittuvan etupäässä kuntatasolle. Tämä korostuu myös nykyisessä sosiaalihuoltolaissa. Sosiaalihuoltolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 164/2014 vp) kuvataan rakenteellisen sosiaalityön roolia kunnissa tapahtuvan suunnittelun ja päätöksenteon näkökulmasta kuntalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta sosiaalityölle on määrittynyt rooli erityisesti tiedon tuottajana. Viirkorpi (1990, s. 20–26) kuvaa rakenteellisen sosiaalityön tehtävänä tiedon muodostamista ja välittämistä julkiseen keskusteluun ja erilaisille toimijoille päätöksenteon ja kehittämisen tueksi. Myös sosiaalihuoltolain (2014) mukaan rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu asiakastyössä syntyvän tiedon välittäminen ja

sosiaalityön asiantuntemuksen hyödyntäminen hyvinvoinnin parantamiseksi yhteiskunnassa.

Lainsäädännön velvoittaman toiminnan lisäksi rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalityön eettinen velvollisuus. Sosiaalityöntekijöiden tulee työssään eri tavoin pyrkiä edistämään sosiaalista oikeudenmukaisuutta (Talentia ry, 2017; IFSW, 2018). Weinberg (2008) on määritellyt rakenteellisen sosiaalityön ennen kaikkea käytäntönä, joka ohjaa eettistä päätöksentekoa asiakastyössä. Weinbergin mukaan sosiaalityön eettiset kysymykset eivät liity vain työntekijän ja asiakkaan väliseen suhteeseen vaan koskettavat myös yhteiskunnallisten rakenteiden ja järjestelyiden epäkohtia, joita asiakkaat ja työntekijät kohtaavat. Myös Metterin (2012, s. 225–226) mukaan yksittäisten asiakkaiden palvelujärjestelmässä kohtaamissa kohtuuttomissa tilanteissa sosiaalityöntekijöiltä vaaditaan yksilökohtaisen työn lisäksi rakenteellista otetta. Yksilön ja yhteiskunnan rajapinnassa toimivalla sosiaalityöntekijällä on keskeinen rooli tiedon tuottajana ja vallitsevien näkemysten ja politiikkojen haastajana.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön liitetään kiinteästi oikeudenmukaisuuden edistämisen näkökulma, mihin erityisesti englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa viitataan asianajon käsitteellä (eng. *advocacy*). Esimerkiksi McLaughlin (2009, s. 56–57) mukaan asianajon tavoitteet ja toteuttamisen tavat ovat moninaisia ja ulottuvat yksilötasolta makrotasolle pitäen sisällään käytännöllisen auttamistyön yksittäisten asiakkaiden oikeuksien toteutumiseksi sekä laajemmin tietoisuuden lisäämisen yksilöiden ja ihmisryhmien oikeuksista, tarpeista ja palvelujärjestelmästä.

Hokkanen (2014, s. 48–49) on puolestaan käyttänyt sosiaalisen asianajon käsitettä toiminnasta, jossa pyritään vaikuttamaan asiakkaan elämään vaikuttamalla ympäröiviin rakenteisiin. Hokkanen (2013, s. 75; 2014, s. 52) huomauttaa, että asianajo voi kohdistua yhtä lailla myös sosiaalityöntekijän edustaman organisaation toimintaan ja työntekijöiden omien etujen ajamiseen. Tämän nähdään auttavan myös asiakkaiden tilannetta.

Asiakkaiden osallisuus muutostyöhön syrjiviä rakenteita vastaan nähdään rakenteellisessa sosiaalityössä tärkeänä (esim. Pohjola, 2014, s. 27; Carniol, 1995, s. 8–14). Asiakkaiden osallisuus ja toimijuus vaihtelevat tilanteesta riippuen. Asiakkaan toimijuuden korostuessa asianajon keskiössä on asiakkaan voimaantumisen ja

valtaistumisen tukeminen. On kuitenkin tilanteita, joissa asiakkaan puolesta toimiminen on perusteltua, ja tällöin asianajon oikeutus ja velvollisuus tulevat sosiaalityön arvoista ja eettisistä periaatteista. (Hokkanen 2013, s. 74–76; 2014, s. 48–54.) Juhila (2006, s. 179–180) on sijoittanut asiakkaiden asioiden ajon sosiaalityön huolenpitotehtävään heikommassa asemassa olevista kansalaisista.

Tässä tutkimuksessa ymmärrän rakenteellisen sosiaalityön yhteiskunnan rakenteita muuttavaan pyrkivänä makrotason vaikuttamistyönä ja erityisesti Pohjolan tarkoittamana tieto- ja julkisuustyönä. Rakenteellisen sosiaalityön eri osa-alueet kietoutuvat kuitenkin yhteen, ja tieto- ja julkisuustyöllä voidaan ajaa asiakkaiden oikeuksia ja etuja sekä tavoitella esimerkiksi lainsäädännön muuttamista.

2.2 Sosiaalityöntekijöiden julkinen viestintä ja mediavaikuttaminen

Julkisella viestinnällä on sosiaalityössä erilaisia tehtäviä ja tavoitteita. Julkisen viestinnän osa-alueita ovat palveluviestintä, kriisiviestintä sekä julkisen viestinnän keinoin toteutettu rakenteellinen sosiaalityö (Tiitinen, 2017). Julkinen viestintä ja mediavaikuttaminen ovat välineitä toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä. Ne eroavat muunlaisesta julkisesta viestinnästä pyrkimyksellään tavoitella yhteiskunnallista muutosta tuomalla asiakastyössä kertyvää tietoa kansalaisten ja päättäjien tietoisuuteen (Tiitinen & Lähteinen, 2014, s. 191–192; Tiitinen, 2019, s. 36). Hämäläinen (2014, s. 77) puolestaan kuvaa mediavaikuttamista sosiaalityön kulttuurisena tehtävänä: ”vaikuttamisena yhteiskunnan kulttuuriin rakenteisiin ja kulttuuristen rakenteiden kautta tapahtuvana vaikuttamisena.”

Julkista viestintää on mahdollista toteuttaa perinteisen median välityksellä, julkisissa tilaisuuksissa sekä internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Tiitisen ja Lähteisen (2014, s. 197) mukaan sosiaalityöntekijöiden yleisimmin käyttämä julkisen viestinnän keino on lehteen kirjoittaminen. Rakenteellisen sosiaalityön menetelmät näyttäytyvät kuitenkin monipuolisina ja luovina pitäen sisällään esimerkiksi päättäjille kohdistettuja viestejä, julkisia esiintymisiä erilaisissa tilaisuuksissa, blogikirjoituksia ja Facebook-sivuja. Tuomaisen (2017, s. 51) pro gradu -tutkielman mukaan sosiaalisessa mediassa rakenteellista sosiaalityötä tehdään yleisimmin Facebookissa ja Twitterissä.

Julkisella viestinnällä ja mediavaikuttamisella pyritään vaikuttamaan sekä yksilö- että yhteiskunnallisella tasolla. Tiitinen ja Lähteinen (2014) ovat tutkineet julkisen viestinnän keinoin toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteita, joiksi määrittyvät ongelmien ehkäisy ja vastuun osoittaminen, oikeudenmukaisuuden jakaminen sekä maineen luominen. Ongelmien ehkäisyllä ja vastuun osoittamisella Tiitinen ja Lähteinen tarkoittavat viestintää, jossa pyrkimyksenä on vaikuttaa yksilöiden käyttäytymiseen ja sitä kautta ehkäistä sosiaalisia ongelmia. Tietoa osoitetaan taholle, jonka koetaan olevan vastuussa kyseessä olevasta ongelmasta. Maineen luominen on sosiaalityöstä, sosiaalipalveluista ja sosiaalisista ilmiöistä kertomista julkisesti tavoitteena kuvata ja oikeuttaa sosiaalialaa ja sen toimintaperiaatteita, oikaista julkisuudessa liikkuvia väärinkäsityksiä sekä muuttaa ja vähentää sosiaalialan ja palveluiden käyttäjien negatiivista stigmaa. (Mts. 197–200, 203–206.)

Oikeudenmukaisuuden jakamisen tavoite pitää sisällään sekä sosiaalialan että asiakkaiden asioiden ajamisen tuomalla esille epäkohtia sekä puolustamalla tärkeiksi koettuja asioita. Olennaista on neutraalin tiedon jakamisen sijasta toimia yhteiskunnan kriittisenä äänenä. (Mts. 200–203.) Tiitisen (2019, s. 51–52) mukaan epäkohdan paljastaminen on jo itsessään yksi mediavaikuttamisen tavoite. Epäkohdan raportoiminen julkisuuteen on viimesijainen keino epäkohtaan vaikuttamiseksi.

Media on yhteiskunnassa merkittävä julkisen viestinnän ja vaikuttamisen väylä. Median välityksellä voidaan edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä vaikuttaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä koskettavaan sosiaalipolitiikkaan ja palveluihin (Brawley, 1997, s. 450–452). Wallackin (1994, s. 420–423) mukaan media on keskeinen asianajon väline, jolla pyritään vaikuttamaan julkiseen keskusteluun ja lisäämään päätöksentekijöiden painetta poliittisen muutoksen aikaansaamiseksi. Media-asianajo (eng. *media advocacy*) perustuu näkemykseen yksilöllisten ongelmien laajemmasta sosiaalisesta, taloudellisesta ja poliittisesta luonteesta, minkä vuoksi sosiaaliset ongelmat eivät ole ratkaistavissa vain yksilöihin kohdistuvilla toimenpiteillä.

Sosiaalityöntekijöiden osallistuminen julkiseen keskusteluun on tärkeää, sillä yksin median luoma kuva sosiaalityöstä ja sosiaalisista ongelmista on yksipuolinen. Uutismedialla on keskeinen rooli ja vaikutus sosiaalityön julkisuuskuvaan. Kielteinen mediajulkisuus muovaa kansalaisten ymmärrystä sosiaalisista ongelmista ja heikentää

luottamusta sosiaalipalveluihin, ja sen vaikutukset ulottuvat myös sosiaalityön asiakkaisiin (Brawley, 1997, s. 447; Stanfield & Beddoe, 2013). Yleiseen mielipideilmastoon vaikuttamisen lisäksi media suuntaa poliittista keskustelua ja päätöksentekoa. Mendesin (2001, s. 27–28) mukaan perinteisellä medialla on ollut eri maissa keskeinen rooli lastensuojeluun liittyvän lainsäädännön ja käytäntöjen kehittämisessä.

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa median on todettu käsittelevän lastensuojelua kielteisessä valossa. Ayren (2001) mukaan medialla on ollut keskeinen vaikutus lastensuojelun julkisuuskuvaan Englannissa ja Walesissa, jossa lastensuojeluun on kohdistunut runsaasti syytöksiä ja kritiikkiä, mikä on luonut pelkoa ja epäluottamusta alaa kohtaan. Myös Mendes (2001) on todennut median keskittyvän uutisoinnissaan skandaaleihin ja epäonnistumisiin. Median tapa käsitellä lastensuojelua on näyttäytynyt yksinkertaistavalta ja konservatiiviselta.

Suomessa sosiaalialan ja lastensuojelun julkisuuskuvaa on tarkasteltu pääasiassa pro gradu -tutkielmissa, joissa on samansuuntaisesti havaittu, että lastensuojelua koskevassa uutisoinnissa korostuu negatiivinen lähestymistapa (esim. Dagerlund, 2015; Porkka 2015; Pätälä, 2016). Pätälän (2016, s. 85–87) mukaan lastensuojelua tarkastellaan mediassa paljon yksittäisten epäonnistumisten ja ongelmien kautta. Sen sijaan sosiaalityöntekijöiden oma ääni jää julkisessa keskustelussa kuulumattomiin.

Median ongelmalähtöisen näkökulman lisäksi sosiaalityön mediajulkisuutta luonnehtii näkymättömyys. Cordoba (2017, s. 455–458) on havainnut sosiaalityön olevan uutismediassa poissaoleva, mikä on havaittavissa uutisten määrissä ja uutisisällöissä sekä sosiaalityöntekijöiden osallistumattomuudessa julkiseen keskusteluun. Cordoban mukaan sosiaalityötä koskeva uutisointi ei kuitenkaan ole niin kriittistä kuin on aiemmin oletettu vaan sosiaalityötä, sen asiakasryhmiä ja sosiaalisia ilmiöitä on kuvattu monipuolisesti.

Sosiaalityöntekijöiden hiljaisuuteen julkisessa keskustelussa ovat syynä monenlaiset tekijät ja esteet, jotka vaikuttavat sosiaalityöntekijöiden mahdollisuuksiin ja halukkuuteen osallistua julkiseen keskusteluun ja mediavaikuttamiseen. Yleisellä tasolla sosiaalityössä toteutettavaa julkista viestintää säätelevät lait, jotka määrittävät

viranomaistoiminnan julkisuutta, salassapitosäännöksiä ja sananvapautta. Lisäksi julkisen viestinnän kentälle pääseminen riippuu valitun viestintävälineen säännöistä. (Tiitinen ja Lähteinen, 2014, s. 195.)

Mediavaikuttamisen esteitä esiintyy Tiitisen (2018a) mukaan institutionaalisella, ammatillis-eettisellä sekä henkilökohtaisella tasolla. Institutionaalisella tasolla syitä ovat esimerkiksi organisaatioissa vallitsevat viestintäkulttuurit sekä viralliset ja epäviralliset säännöt ja normit, joilla mediavaikuttamista pyritään rajoittamaan. Viestintä on lisäksi usein keskitetty johtotasolle. Tiitisen (2019, s. 109–112) mukaan mediavaikuttamiseen osallistumisen oikeuksista käydään organisaatioissa valtakamppailuja eri hierarkiatasojen toimijoiden välillä. Työntekijät ovat omaksuneet viestintään liittyvät toimintatavat ja näin he myös omalla toiminnallaan ylläpitävät vaikenemisen kulttuuria.

Ammatillis-eettisellä tasolla keskeinen haaste on Tiitisen (2018a) mukaan erot sosiaalialan ja media-alan intresseissä ja näkökulmissa, mikä aiheuttaa epäluottamusta ja pelkoa mediaa kohtaan. Median ja sosiaalialan välistä suhdetta on kuvattu jännitteiseksi (esim. Stanfield & Beddoe, 2013). Seppäsen ja Väliwerrosen (2012, s. 135) mukaan medially on valtaa vaikuttaa siihen, millaisia aiheita ja näkökulmia julkisuudessa käsitellään ja toisaalta mistä aiheista vaietaan.

Työntekijöiden henkilökohtaisella tasolla esimerkiksi julkisuuteen liittyvät pelot ja asiakastyön kuormittavuus ovat syitä sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttamisesta vetäytymiseen. Työntekijät pyrkivät myös suojelemaan itseään negatiiviseksi koetulta julkisuudelta. (Tiitinen, 2018a.) Viirakorpi (1990, s. 23) ja Mutka (2003, s. 124–126) ovat esittäneet ammatillisen itseluottamuksen puutteen yhtenä syynä arkuuteen tuoda asiantuntijuuttaan esiin julkisesti.

Sosiaalityöntekijöiden julkiseen keskusteluun osallistumattomuuteen vaikuttaa lisäksi sosiaalityöntekijöihin työyhteisöissä kohdistuva vaientaminen ja sananvapauden rajoittaminen, joilla pyritään estämään työntekijöiden julkiseen keskusteluun osallistumista sekä epäkohtien julkittuomista (Tiitinen & Kauppi 2014; Tiitinen, 2018b). Vaientaminen tarkoittaa Tiitisen (2018b) mukaan erilaisia vallankäytön keinoja, joilla sosiaalityöntekijöiden keskusteluun osallistumista pyritään rajoittamaan ja estämään. Yksittäisiä sosiaalityöntekijöitä vaiennetaan myös esimerkiksi kyseenalaistamalla

henkilön osaamista ja terveyttä sekä pelottelemalla puhumisen seurauksilla. Rajoittamisen kohteena ovat erityisesti kriittisiksi koetut aiheet, joissa työntekijät tavoittelevat muutosta (Tiitinen, 2019, s. 101–102).

Sosiaalityöntekijöiden julkiseen keskusteluun osallistumisen velvoite ja oikeutus tulevat lainsäädännöstä. Lastensuojelun ammattilaisille suunnatussa oppaassa todetaan, että lastensuojelutyö on viranomaistoimintaa, jota koskee perustuslain mukainen julkisuusperiaate. Lisäksi jokaisella kansalaisella on sananvapaus. Vaikka asiakasasiat ovat salassa pidettävää tietoa, ovat itse työ ja siitä tiedottaminen sallittua ja julkisuusperiaatteen mukaisesti jopa velvoitettua. (Lastensuojelun keskusliitto, 2013, s. 14–18.) Myös Juhilan (2009, s. 299) mukaan sosiaalityöllä on yhteiskunnallisena toimijana yhteiskunnallinen selontekovelvollisuus kaikkien kansalaisten suuntaan. Sosiaalityön on julkisesti puolustettava toimintaansa ja asiakkaidensa oikeuksia sekä otettava kantaa toimintaansa kohdistuvaan kritiikkiin.

Julkinen viestintä ja mediavaikuttaminen ovat keinoja sosiaalityön hiljaisuuden kulttuurin murtamiseen (Tiitinen, 2018a, s. 178). Tässä sosiaalityöltä vaaditaan proaktiivista lähestymistapaa (esim. Mendes, 2001; Ayre, 2001; Cordoba, 2017). Ayre (2001, s. 898–899) korostaa sosiaalityön tarvetta tuottaa omasta näkökulmastaan hyödyllisiä diskursseja. Julkiseen keskusteluun ja mediavaikuttamiseen osallistuminen on välttämätöntä sosiaalityön julkisuuskuvan parantamiseksi, kansalaisten tietoisuuden lisäämiseksi sekä rakenteisiin vaikuttamiseksi (esim. Mendes, 2001; Ayre, 2001).

2.3 Sosiaalinen media ja Twitter yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanavana

Internet ja sosiaalinen media ovat tänä päivänä erottamaton osa arkielämää ja yhteiskuntaa. Sosiaalinen media ja erityisesti Twitter on keskeinen yhteiskunnallisen keskustelun ja vaikuttamisen kanava (Isotalus ym., 2018, s. 9). Internet ja sosiaalinen media ovat mahdollistaneet tiedon nopean ja avoimen saatavuuden ja asettaneet myös sosiaalityölle uudenlaisen vaatimuksen ajantasaisen tiedon välittämisestä ihmisille (Tiitinen & Lähteinen, 2014, s. 192).

Sosiaalinen media tarjoaa rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle uudenlaisia ympäristöjä. Matikaisen ja Huovilan (2017) mukaan keskeisimpiä väyliä

asiantuntijatiedon välittämiseksi sosiaalisessa mediassa ovat Facebook, Twitter, blogit, Wikipedia, Instagram ja Youtube. He korostavat Twitteriä keskeisimpänä yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanavana, sillä esimerkiksi poliittisten päätöksentekijöiden ja median edustajien tavoittaminen onnistuu Twitterissä helpoiten.

Sosiaalinen media on vaikuttanut koko mediakentän toimintaan ja samaan aikaan muuttanut media-alan ja sosiaalialan välistä suhdetta. Se on vähentänyt perinteisen uutismedian valtaa ja portinvartijuutta julkisessa keskustelussa (Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 135). Sosiaalinen media mahdollistaa keskusteluun osallistumisen ja vaikuttamisen helpommin ja matalammalla kynnyksellä perinteiseen mediaan verrattuna (ks. Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 31; Isotalus ym., 2018, s. 9).

Sosiaalisen median toimintalogiikassa on huomattavia eroja verrattuna perinteiseen mediaan. Seppäsen ja Väliaverrosen (2012, s. 27–28) mukaan sosiaalisessa mediassa kuka tahansa voi tuottaa ja välittää sisältöä ja sen palveluilla on keskeinen rooli verkostoitumisen ja yhteisöjen muodostamisen näkökulmasta. Viestinnälle sosiaalisessa mediassa on lisäksi tyypillistä sen hajanaisuus ja vuorovaikutteisuus. Vuorovaikutteisuus näkyy myös suhteessa perinteiseen mediaan. Sosiaalisen median palveluissa jaetaan ja kommentoidaan uutismedian julkaisemaa sisältöä ja vastaavasti perinteinen media hyödyntää sosiaalista mediaa sisällöissään.

Sosiaalisen median ominaispiirteet vaikuttavat viestinnän ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin ja ovat muuttaneet myös asiantuntijuuden toteuttamisen muotoja. Matikaisen ja Huovilan (2017) mukaan sosiaalisessa mediassa asiantuntijan toteuttamalle vaikuttamiselle on tyypillistä yksittäisten asiantuntijoiden henkilöityminen sekä asiantuntijuuden ja tiedon verkostomaisuus. Verkostot mahdollistavat uudella tavalla luotettavan asiantuntija- ja tutkimustiedon välittämisen ja keskusteluun osallistumisen asiantuntijan roolissa. Verkostot toimivat väylinä yleiseen mielipideilmapiiriin vaikuttamiseksi sekä tiedon jakamiseksi vastavoimana sosiaalisessa mediassa helposti leviävälle virheelliselle ja valheelliselle tiedolle.

Matikainen ja Huovila (2017) korostavat sosiaalisen median vuorovaikutteisuuden ja asiantuntijalähtöisten verkostojen mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumiselle ja mediavaikuttamiselle. Myös Tiitinen (2019, s. 114–115) nostaa esiin

sosiaalisen median loputtomat mahdollisuudet rakenteelliselle sosiaalityölle ja mediavaikuttamiselle. Mediavaikuttaminen ei edellytä tuekseen organisaatioiden rakenteita vaan viestintävälineiden kehittyminen mahdollistaa niistä irtaantumisen ja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen itsenäisesti työntekijöiden epävirallisten verkostojen avulla. Tiitinen (mts. 29) toteaa alan aktiivisimpien sosiaalisen median verkostojen syntyneen nimenomaan epävirallisen järjestäytymisen kautta. Huomionarvoista on, että myös sosiaalityöntekijöiden tekemä lastensuojelua koskeva adressi ja siitä seurannut keskustelu sosiaalisessa mediassa on lähtenyt liikkeelle sosiaalityöntekijöiden vapaamuotoisesta aloitteesta.

Twitter on parhaimmillaan tehokas vaikuttamisen kanava, jota ei ole vielä täysin hyödynnetty sosiaalialalla ja rakenteellisessa sosiaalityössä. Twitteriä on luonnehdittu joukkoviestintää muistuttavaksi viestintävälineeksi, jossa kenellä tahansa on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa ja jakaa sisältöä myös suurelle ja ennestään tuntemattomalle yleisölle (Isotalus ym. 2018, s. 9–10, 14; Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 28). Matikaisen ja Villin (2018, s. 206–207) mukaan Twitterissä on kuitenkin nähtävissä monenlaisia toimintatapoja. Yhtäältä Twitterin käyttö voi olla monipuolista ja sisältää paljon vuorovaikutteista keskustelua. Toisaalta sitä käytetään yksisuuntaisesti sisältöjen ja tiedon jakamiseen, jolloin toiminta muistuttaa perinteisen median logiikkaa ja Twitter toimii yleisölle enemmänkin tiedon lähteenä.

Twitterin käyttötarkoitukset ja -tavat vaihtelevat paljon käyttäjästä riippuen. Isotaluksen ja kumppaneiden (2018, s. 17) mukaan Twitterin käyttö voi liittyä ammattiin ja työhön tai rajoittua vain vapaa-aikaan. Vastaavasti joillekin Twitter on paikka aktiiviselle keskustelulle, kun taas osa käyttää sitä ainoastaan uutislähteenä. Myös esimerkiksi työpaikka ja työnantajan suhtautuminen mediavaikuttamiseen sekä käytettävissä oleva aika voivat vaikuttaa käyttäjien toimintatapoihin Twitterissä (esim. Tiitinen, 2018a). Tuomaisen (2017, s. 73) pro gradu -tutkielman mukaan sosiaalisen median käyttäminen rakenteellisessa sosiaalityössä painottuu työntekijöiden vapaa-aikaan.

Edellä mainitut seikat vaikuttavat sosiaalityöntekijöiden aktiivisuuteen ja osallistumisen tasoon sosiaalisen median keskusteluissa. Stanfield ja Beddoe (2016) tuovatkin esiin, että perinteisen median ja sosiaalityön välinen jännitteinen suhde on nähtävissä myös sosiaalisen median kentällä. Sosiaalityöntekijän erilaiset identiteetit henkilökohtaisen,

yksityisen, ammatillisen, julkisen ja organisatorisen välillä tuovat haasteita sosiaalisen median käyttämiselle vaikuttamistyössä. Tähän liittyy esimerkiksi kysymys oman yksityisyyden suojaamisesta. Myös Anderssonin ja kumppaneiden (2014) mukaan sosiaalinen media on tuonut tullessaan uudenlaisia yksityisyyteen, ammatillisuuteen ja sosiaalityön eettisiin kysymyksiin liittyviä jännitteitä, joita sosiaalityöntekijöiden on viestinnässään otettava huomioon.

Sosiaalinen media on väylä aiemmin perinteisen median kentällä näkymättömäksi jääneelle sosiaalityölle tuoda äänensä kuuluviin. Sosiaalinen media voi toimia vaikuttavan asioidenajon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämisen välineenä (Stanfield & Beddoe, 2016, s. 284.) Tiitinen (2017) puolestaan näkee sosiaalisen median mahdollisuudet rakenteelliselle sosiaalityölle sen vuorovaikutteisessa viestinnässä sekä sosiaalityön maineeseen liittyvässä vaikuttamisessa. Guon ja Saxtonin (2014) mukaan sosiaalisessa mediassa tehtävässä asianajotyössä Twitter näyttäytyy merkittävänä viestintävälineenä erityisesti kansalaisten tietoisuuden lisäämisen näkökulmasta. Vaikuttamisessa verkostojen hyödyntäminen on keskeistä (Guo & Saxton 2014; 2018). Näkyvyyden saamiseksi Twitterissä merkitystä on organisaation verkoston laajuudella sekä aktiivisuudella keskusteluissa.

3 TUTKIMUKSELLISET VALINNAT

Tutkin diskurssinanalyysin keinoin sosiaalityöntekijöiden Twitter-keskustelua, jota on käyty #1000nimeä-aihetunnisteella. Tutkimustehtävänäni on tarkastella, millaisena sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttaminen Twitterissä näyttäytyy sekä millaista kuvaa lastensuojelusta luodaan näissä keskusteluissa.

3.1 Viitekehyksenä sosiaalinen konstruktionismi

Tutkimuksen viitekehyksenä toimii sosiaalinen konstruktionismi. Bergerin ja Luckmanin mukaan sosiaalinen todellisuus syntyy ja sitä ylläpidetään ihmisten välisissä sosiaalisissa käytännöissä, ja tutkimuksen kohteena on todellisuuden sosiaalinen rakentuminen (Berger & Luckmann, 1966, s. 11–13). Sosiaalinen todellisuus ja tieto ovat aina riippuvaisia kontekstistaan. Kielen avulla voidaan objektivoida, todellistaa ja

merkityksellistää subjektiivista sosiaalista todellisuutta ja siihen liittyviä kokemuksia ja merkityksiä. (Mts. 57.)

Sosiaalinen konstruktionismi eroaa tavanomaisesta puolueettomasta ja objektiivisesta tietokäsityksestä, sillä sen tarkoituksena on havainnoida maailmaa ja sitä koskevaa tietoa ja ymmärrystä kriittisesti. Tieto ja käsityksemme ovat aikaan ja paikkaan sidottuja ja siten historiallisesti ja kulttuurisesti muuttuvia. Ymmärryksemme maailmasta syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja erityisesti kielenkäytön kautta. Tieto ja sosiaalinen toiminta ovat vuorovaikutuksessa. Tieto vaikuttaa, ylläpitää ja muuttaa sosiaalista toimintaa. (Burr, 1995, s. 3–5.)

Sosiaalisen konstruktionismin mukaan ei ole olemassa yhtä totuutta vaan useita mahdollisia kielen kautta tuotettuja totuuksia (Burr, 1995, s. 5). Poststrukturalistinen lähestymistapa sosiaaliseen konstruktionismiin liittää kielen valtasuhteisiin, niistä käytäviin kamppailuihin sekä yksilö- ja sosiaaliseen muutokseen (mts. 41). Ymmärryksemme ja käsityksemme sosiaalisista ongelmista, sosiaalityöstä ja lastensuojelusta ovat sosiaalisesti rakentunutta. Sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttaminen voidaan ymmärtää pyrkimyksenä kuvata sosiaalista todellisuutta sen omista lähtökohdistaan ja tietoperustastaan käsin. Näin sosiaalityöntekijät osallistuvat kamppailuun erilaisista totuuksista ja tavoittelevat sosiaalista muutosta.

3.2 Analyysimenetelmänä diskurssianalyysi

Käytän tutkimukseni analyysimenetelmänä diskurssianalyysiä, jonka teoreettinen perusta on paikannettavissa sosiaaliseen konstruktionismiin (Burr, 1995, s. 163; Juhila, 2016, s. 251). Sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa kielen rooli nähdään merkittävänä (Burr, 1995, s. 159).

Diskurssin käsite voidaan määritellä monin eri tavoin. Kielen nähdään rakentuvan lukuisista diskursseista, joilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi merkityksiä, kielikuvia, kuvauksia, ilmauksia, selontekoja tai tarinoita, joilla ilmiötä kuvataan erilaisista konteksteista käsin (mts. 46–48). Jokisen ja kumppaneiden (2016b, s. 34–36) mukaan diskurssit ovat suhteellisen säännönmukaisia merkityssysteemejä, jotka rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja muovaavat sosiaalista todellisuutta.

Diskurssianalyysin Jokinen ja kumppanit (2016a, s. 17) määrittelevät ”kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä.” Sen keskiössä on tarkastella kielenkäyttöä tekemisenä (Suoninen, 1999, s. 20). Burrin (1995, s. 163) mukaan diskurssianalyysiä ei ole tarkoituksenmukaista määritellä tietyksi metodiksi tai tekniikaksi, sillä se on itsessään subjektiivinen ja tulkinnallinen. Diskurssianalyysi voidaan sosiaalisen konstruktionismin tavoin määritellä väljäksi teoreettiseksi lähestymistavaksi, joka ohjaa analyysin tekemistä. Diskurssianalyysi on enemmänkin yläkäsite, johon lukeutuu lukuisia erilaisia teoreettisia painopisteitä, käytäntöjä ja tavoitteita.

Tutkimuksessani en ole soveltanut mitään tiettyä diskurssianalyyttistä lähestymistapaa. Aineiston lukutapani lähtökohtana on ollut Twitterissä käytävän keskustelun ymmärtäminen toimintana, jonka tavoitteena on muuttaa ja rakentaa todellisuutta. Käytän analyysiä täydentämään joitakin retorisen analyysin lähtökohtia ja työkaluja. Tutkimuksessani olen kiinnostunut siitä, millaisin keinoin sosiaalityöntekijät vaikuttavat ja tavoittelevat muutosta lastensuojelussa. Retorisen diskurssianalyysin huomion kohteena ovat kielenkäytön tavat, joilla väitteitä tehdään vakuuttaviksi ja yleisö pyritään saamaan kannattamaan niitä (Jokinen, 1999, s. 126–127). Samalla puhetavoilla määritellään ja tuotetaan ymmärrystä lastensuojelusta.

3.3 #1000nimeä lastensuojelusta käytävän keskustelun areenana

Tutkimusaineistoni koostuu Twitter-viesteistä, jotka liittyvät 20. marraskuuta 2017 julkaistuun yli 1000 sosiaalityöntekijän ja alan opiskelijan allekirjoittamaan adressiin, jossa vaaditaan poliittista vastuunottoa lastensuojelun toimintaedellytysten parantamiseksi (Lapsella on oikeus suojeluun, 20.11.2017). Olen kerännyt aineiston 19.11.2017 ja 31.12.2018 väliseltä ajalta ja se kattaa siten ajanjakson adressin julkaisusta vuoden 2018 loppuun. Adressin julkaisusta lähtien Twitterissä on käyty adressiin ja laajemmin lastensuojelun tilaan liittyvää keskustelua, jossa on käytetty aihetunnistetta #1000nimeä.

Burgessin ja kumppaneiden (2015) mukaan aihetunnisteet voivat toimia hybridifoorumeina (eng. *hybrid forum*), eräänlaisina julkisen keskustelun areenoina, jotka

tuovat erilaisia ryhmiä yhteen keskustelemaan jonkin aiheen tai asian ympärille. #1000nimeä-keskustelun voi nähdä kampanjana, jolla tavoitellaan näkyvyyttä ja yleistä keskustelua, ja pyritään sitä kautta vaikuttamaan lastensuojelun tilanteeseen. Toisaalta aihetunnisteet voivat toimia esimerkiksi erilaisiin tapahtumiin, teemoihin ja aiheisiin liittyvien keskustelujen identifioijina. Aihetunnisteet voivat olla käytössä toistuvasti pitkällä aikavälillä, tai kuten #1000nimeä keskustelussa, niitä voidaan ottaa käyttöön vain tiettyä tapahtumaa tai keskustelua varten (Bruns & Stieglelitz, 2012, s. 165).

Aineiston keräämisessä on hyödynnetty selaimen kautta käytettävää avoimen ja julkisen verkkodatan keräämiseen tarkoitettua Tutkija-työkalua. Aineisto on haettu hakutyökalulla rajaamalla haku Twitteriin sekä käyttämällä hakusanaa #1000nimeä. Edellä mainituilla hakukriteereillä ja ajanjaksolla Twitter-viestejä löytyi 1377 kappaletta, joista 517 on twiittejä ja 860 uudelleentwiittauksia. Uudelleentwiittaukset olen rajannut aineiston ulkopuolelle.

517 twiitistä koostuvaan keskusteluun osallistui kaiken kaikkiaan 101 eri käyttäjää vähintään yhden viestin lähettämällä. Kävin jokaisen käyttäjän Twitter-tilin yksitellen läpi ja poimin tutkimukseen mukaan käyttäjät, jotka ovat sosiaalityöntekijöitä. Olen käsittänyt rajauksen laajasti, ja ottanut aineistoon mukaan myös sosiaalityötä opiskelevat käyttäjät sekä sellaiset sosiaalityöntekijätaustaiset henkilöt, jotka eivät välttämättä työskentele ammatissa.

Laajentaakseni aineistoa, hain #1000nimeä-aihetunnisteen sisältävät viestit kertaalleen suoraan aineistoon mukaan poimittujen käyttäjien tileiltä Twitterin omaa hakutyökalua hyödyntäen. Tällä haulla sain aineistoon 244 twiittiä lisää. Käytännössä Twitterin oma hakutyökalu tarjosi viestejä, joita Tutkija-työkalu ei tarjonnut ja vastaavasti Tutkija-työkalu haki myös sellaisia viestejä, joita Twitterin oma haku ei tarjonnut.

Tyypillisesti käyttäjillä on jonkinlainen kuvaus Twitter-tilinsä profiilissa. Osalla ammatti kävi suoraan ilmi käyttäjätilin profiilin kuvauksesta (esim. ”Sosiaalityöntekijä, VTM”). Osalla taas oli kuvaus esimerkiksi nykyisistä työtehtävistä tai siitä, että opiskelee sosiaalityötä (esim. ”Väitöskirjatutkija” tai ”Sosiaalityön opiskelija”). Esittelyssä saattoi olla myös listaus omista kiinnostuksen kohteista (esim. ”Mielenkiinnon kohteina

#sosiaalityö #ihmisoikeudet #digitalisaatio #lastensuojelu”) ja osalla esittelyä ei ollut ollenkaan.

Sosiaalityöntekijöiksi tai sosiaalityön opiskelijoiksi itsensä esittelevät poimin aineistoon pelkän kuvauksen perusteella. Muiden kohdalla mukaan valitsin käyttäjät, jotka nimensä perusteella ovat Facebookissa toimivan Sosiaalityön uraverkosto -ryhmän jäseniä. Suljettuun sosiaalityön uraverkosto ryhmään hyväksytään ammattihenkilölain mukaan sosiaalityöntekijöinä tai sijaisena toimimiseen kelpoiset sekä sosiaalityön tutkinto-opiskelijat. Sosiaalityöntekijöiksi, alan opiskelijoiksi tai sosiaalityöntekijätaustaisiksi henkilöiksi oli tunnistettavissa yhteensä 64 käyttäjää. Olen rajannut tutkimusaineiston ulkopuolelle Tutkija-työkalulla saadut sellaiset twiitit ja käyttäjät, jotka eivät aineiston keräämisvaiheessa enää löytäneet Twitteristä.

Kokonaisuudessaan aineistohaku tuotti yhteensä 686 twiittiä. Näistä twiiteistä rajasin aineiston ulkopuolelle vielä sellaiset twiitit (99 kpl), jotka olivat vastauksia jonkun toisen henkilön alkuperäiseen twiittiin. Aiheesta käydään keskustelua ja twiitteihin vastataan usein myös ilman aihetunnisteita, jolloin näiden viestien kerääminen jälkikäteen on haastavaa. Sen vuoksi jätin kaikki vastausviestit aineiston ulkopuolelle, vaikka aihetunnistetta olisi käytetty.

Näin rajattuna käyttäjien lähettämien twiittien määrä vaihteli yhden ja 113 twiitin välillä. Kolmen aktiivisimman käyttäjän lähettämien twiittien määrät olivat 38, 92 ja 113. Päädyin rajaamaan yhden käyttäjän twiittien enimmäismääräksi 30 välttääkseni aktiivisimpien käyttäjien liiallista painottumista tutkimuksessa. Näiltä käyttäjiltä sisällytin tutkimusaineistoon 30 tuoreinta twiittiä. Näin ollen lopullinen tutkimusaineisto koostui yhteensä 434 twiitistä 64 eri käyttäjältä. Kuviossa 1 on nähtävissä twiittausten määrien jakautuminen eri käyttäjille. Reilu viidennes käyttäjistä oli lähettänyt vain yhden twiitin. Enemmän kuin yksi mutta enintään kymmenen twiittiä lähettäneitä oli yli puolet käyttäjistä. Ahkerimpia yli 10 twiitillä keskusteluun osallistuneita käyttäjiä oli viidennes.

Taulukko 1. Twiittausten määrien jakautuminen eri käyttäjille.

Lähetettyjen twiittien määrä (N=434)	Henkilöä
Yksi twiitti	14
2–5 twiittiä	27
6–10 twiittiä	10
11–20 twiittiä	9
21–30 twiittiä	1
30 twiittiä	3
Yhteensä	64

Tutkimusaineistonani toimiva Twitter-keskustelu oli suurelta osin sisällön jakamista, jolla tarkoitan sitä, että tyypillisessä twiitissä jaettiin jotakin sisältöä, kuten lehtiartikkeli tai jonkun toisen käyttäjän lähettämä twiitti sekä kommentoitiin kyseessä olevaa asiaa jollakin tavalla. Twiitit olivat usein saaneet tykkäyksiä ja jakoja, mutta keskustelu oli tyypillisesti yksisuuntaista, eikä twiitteihin ollut tullut kommentteja.

3.4 Twitter-aineistoon liittyviä erityispiirteitä

Twitter on tämän tutkimuksen keskeinen konteksti, sillä tutkimuksessa tarkastellaan sosiaalityöntekijöiden Twitterissä toteuttamaa mediavaikuttamista. Laaksosen ja kumppaneiden (2013, s. 18–19) mukaan verkko voi toimia tutkimuksessa välineenä, lähteenä, paikkana tai kohteena. Twitter määrittyy tutkimukseni lähteeksi, sillä tutkin #1000nimeä-keskustelun sisältöä ja sen kautta välittyvää ilmiötä ja vuorovaikutusta.

Tutkimusaineistoni voidaan ymmärtää luonnolliseksi aineistoksi, jonka muodostumiseen en ole tutkijana itse ollut vaikuttamassa (esim. Juhila & Suoninen, 1999, s. 236). Laaksosen ja Matikaisen (2013, s. 193, 201, 210–211) mukaan verkkokeskusteluaineistot eivät eroa tavanomaisemmasta tekstimuotoisten aineistojen tutkimuksesta, mutta niiden kohdalla on otettava huomioon verkkokeskustelu ympäristön ominaisuudet, konteksti ja sen ympärille muodostunut keskustelukulttuuri.

Twitterin keskustelukulttuuriin vaikuttavat twiittien merkkirajoitukset ja alustaan liittyvät toiminnot ja käytännöt. Isotaluksen ja kumppaneiden (2018, s. 10–12) mukaan Twitterin

erityiset kielioppisäännöt, kuten aihe tunnisteiden käyttö, uudelleentwiittaus ja mahdollisuus osoittaa viesti jollekin käyttäjälle, ovat tapoja organisoida Twitterissä tapahtuvaa viestintää. Twitter on kaikille avoin yhteisöpalvelu, jossa viestit ovat julkisia. Twitter-viestien määrä on valtava ja viestivirta nopeatempoinen, mistä johtuen yhden viestin elinkaari on suhteellisen lyhyt ja viestit jäävät nopeasti historiaan.

Twitter-viestinnän yksi ominaispiirre on twiittien enimmäismerkkimäärä, joka syksyllä 2017 nostettiin 140 merkistä 280 merkkiin. Lyhyet viestit voivat tavoittaa nopeasti suuren joukon käyttäjiä, mutta toisaalta viestin informaatio voi jäädä pintapuoliseksi (mts. 10). Sosiaalisen median palveluille, kuten myös Twitterille, on lisäksi tyypillistä, että jaettua sisältöä linkitetään ulkopuoliseen aineistoon ja kierrätetään eri palveluiden välillä (Laaksonen & Matikainen 2013, s. 198). Erityisesti tekstianalyysien kohdalla haasteena on se, miten analyysissä otetaan huomioon ja käsitellään erilaisia linkkejä, kuvia tai hymiöitä, joita tekstiin on sisällytetty (mts. 207). Tämä on ollut keskeinen haaste omassa tutkimuksessani.

Laaksosen ja Matikaisen (2013, s. 199) mukaan verkkokeskusteluissa esiinnyttään yhä useammin omalla nimellä ja identiteetillä, minkä on nähty vaikuttavan keskustelun tasoon. Tämä kehityskulku on nähtävissä esimerkiksi Twitterissä ja Facebookissa, ja myös #1000nimeä-keskusteluun osallistuvat käyttäjät ovat keskustelleet suurimmaksi osaksi omalla nimellään. Twitter-aineiston yhtenä keskeisenä rajoitteena voidaan kuitenkin pitää sen edustavuutta. Twitteriä on pidetty ”eliitin mediana”, jossa tähän eliittiin kuuluvat henkilöt ja ryhmät, kuten poliitikot, toimittajat ja muuten aktiiviset henkilöt, verkostoituvat ja keskustelevat keskenään (esim. Ruoho & Kuusipalo, 2018).

Gaffneyn ja Puschmannin (2014, s. 64) mukaan tutkimukseen valikoituneiden Twitter-käyttäjien edustavuus on keskeinen kysymys sekä suhteessa Twitterin käyttäjiin että perusjoukkoon ylipäättäen. Kesään 2018 mennessä Valviran rekisterissä oli 6590 laillistettua sosiaalityöntekijää (Valvira, 2.7.2018), mutta tutkimusaineisto edustaa ainoastaan 64 sosiaalityöntekijätaustaisen käyttäjän Twitterissä käymää keskustelua. Lisäksi osa Twitterin käyttäjistä saattaa pääasiassa vain seurata muiden käymää keskustelua samalla kun aktiivisemmille keskustelijoille voidaan antaa tutkimuksessa liikaa painoa (Gaffney & Puschmann, 2014, s. 64; Driscoll & Walker, 2014, s. 1746).

Tutkimusaineisto edustaa vain pientä osaa sosiaalityöntekijöitä ja sosiaalityöntekijöiden tekemää vaikuttamistyötä. Isotaluksen ja kumppaneiden (2018, s. 25) mukaan Twitterin merkitystä saatetaan yliarvioida sen elitistisen luonteen korostumisen vuoksi. Koska tutkimuksen kiinnostuksen kohteena on Twitterissä tapahtuva mediavaikuttaminen, aineistoa voidaan pitää edustavana kuvaamaan ilmiötä. Olen kuitenkin pyrkinyt tasoittamaan aktiivisten käyttäjien liiallista painottumista rajoittamalla yhden käyttäjän twiittien enimmäismäärää tutkimusaineistossa.

Twitter-viestinnän moninaisuus ja kaoottisuus näkyvät myös aineiston keräämisen ja pysyvyyden haasteissa. Vaikka Twitter-data on avointa ja julkista, liittyy aineiston systemaattiseen keräämiseen huomattavia rajoitteita. Erilaisilla hakutyökaluilla Twitteristä kerättyjen datasettien todellisesta kattavuudesta ei ole varmuutta, ja erityisesti täydellisen historiadan saaminen on lähes mahdotonta (Gaffney & Puschmann, 2014, s. 65). Hakutyökalulla kerättyä Twitter-dataa voidaan kuitenkin pitää kattavana (esim. Gaffney & Puschmann, 2014).

Driscollin ja Walkerin (2014, s. 1746) mukaan Twitter on järjestelmänä dynaaminen ja jatkuvasti muuttuva, mikä aiheuttaa haasteita sen tutkimuskäytölle. Twitterin tarjoamien rajapintojen toimintaa ei tarkkaan tunneta, mutta käytännössä samoillakin hakuehdoilla tehtyjen hakujen tulokset voivat vaihdella merkittävästi esimerkiksi päivästä riippuen. Twitter-datan haastavasta saatavuudesta johtuen aineisto ei kahdella eri hakutyökalullakaan haettuna välttämättä sisällä kaikkia tutkimuksen kannalta relevantteja käyttäjiä ja viestejä. Aineistoa voidaan kuitenkin pitää riittävän edustavana ja soveltuvana laadulliseen tarkasteluun.

Myös keskusteluiden säilyminen verkkoympäristössä on epävarmaa (Laaksonen & Matikainen, 2013, s. 203). Olen sisällyttänyt tutkimusaineistooni ainoastaan sellaiset twiitit, jotka aineiston keräämishetkellä tammikuussa 2019 löytyivät Twitteristä. Kopioin tutkimusaineiston twiitit Twitteristä yksitellen pdf-tiedostoon, jolloin twiitistä on näkyvissä tekstisisällön lisäksi myös mahdollinen muu jaettu sisältö. Tutkimusaineistooni sisältyvät twiitit eivät välttämättä ole käytettävissä tulevaisuudessa ja lisäksi Twitter-aineiston haastava saatavuus voi johtaa siihen, ettei täysin identtisen tutkimusaineiston kerääminen ole mahdollista (esim. Driscoll & Walker, 2014, s. 1746).

3.5 Aineiston analysoinnin eri vaiheet

Olen pyrkinyt toteuttamaan aineiston analyysin mahdollisimman aineistolähtöisesti. Tutkijana kuitenkin tiedostin, etten voi täysin olla vapaa ennakkotiedoistani ja käsityksistäni. Juhila (1999, s. 213) tuo esiin, että vaikka analyysi pohjautuu vahvasti aineistoon, vaikuttavat sen tulkintaan sekä tutkijan valitsema lähestymistapa että tutkijan esiymmärrys, josta on mahdotonta täysin irtaantua.

Aineiston keruuvaiheessa ja analyysin alkuvaiheessa minulla ei vielä ollut tarkkaa tutkimuskysymystä. Myös analyysimenetelmä tarkentui vasta analyysin edetessä. Ensimmäisillä lukukerroilla tutustuin aineistoon ja pyrin läpikäymään sitä mahdollisimman huolellisesti. Seuraavilla lukukerroilla keskityin etsimään aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroja twiittien sisältöjen perusteella ja luokittelin aineistoa sisällönanalyysin tavoin. Huomioni kiinnittyi siihen, millaisia epäkohtia lastensuojelusta kerrotaan ja miten niitä tuodaan esiin. Lisäksi havaitsin, että asiaa käsitellään keskustelussa sekä asiakkaan että työntekijän näkökulmasta, ja että vastuuta ja vaatimuksia kohdistetaan erityisesti poliittisille päätöksentekijöille.

Analyysin edetessä huomioni kohdentui yhä enemmän siihen, millaisena mediavaikuttaminen näyttäytyy ja pyrin paikantamaan keskustelussa käytettyjä vaikuttamisen tapoja. Olen kiinnostunut siitä, millaisia erilaisia diskursseja vaikuttamisessa käytetään sekä miten ja mihin niillä pyritään vaikuttamaan. Vasta myöhemmin pystyin lukemaan aineistoa siten, että minun oli mahdollista paikantaa sieltä twiittejä, joista vaikuttamisaspekti oli löydettävissä ja toisaalta twiitit, joissa tätä ei ollut. Olen määritellyt Twitter-keskustelusta löytämäni puheetavat eli diskurssit mediavaikuttamisen keinoiksi, joilla sosiaalityöntekijät kuvaavat lastensuojelua ja tavoittelevat muutosta lastensuojelun tilanteeseen.

Analyysin hahmottumista vaikeutti twiittien yhteydessä jaettu muu sisältö, kuten uutiset, mielipidekirjoitukset ja toiset twiitit. Lisäksi pohdin pitkään millä tasolla huomioin twiiteissä käytetyt aihetunnisteet. #1000nimeä-aihetunnisteen lisäksi twiiteissä usein käytettyjä aihetunnisteita olivat esimerkiksi #lastensuojelu, #oikeussuojeluun ja #lapsenoikeudet. Twiitit olivat laadultaan hyvin vaihtelevia ja niiden välillä oli runsaasti eroavaisuuksia siinä, miten rikkaita twiittien tekstisisältö itsessään oli. Tutkimusaineiston

twiittien tekstisisältö vaihteli pelkän aihetunnisteen käytöstä (esim. #1000nimeä) 280 merkkiä sisältäviin viesteihin.

Pyrin analyysiä rakentaessani keskittymään ensisijaisesti twiittien tekstisisältöön. Viestien yhteydessä jaettu sisältö on kuitenkin usein keskeistä twiitin kokonaisuuden ymmärtämiseksi. Olen jättänyt analyysissä käyttämäni tekstiotteista pois twiittien yhteydessä mahdollisesti jaetun muun sisällön, kuten uutislinkit, mutta kuvannut sisällön sanallisesti paikoitellen tarkastikin. Aihetunnisteiden tarkastelun päädyin jättämään analyysin ulkopuolelle. Vaikka aihetunnisteet ovat keskeinen osa Twitterin keskustelukulttuuria, en tässä tutkimuksessa ole kiinnostunut siitä, miten erilaisia aihetunnisteita on keskustelussa käytetty.

3.6 Tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset

Sosiaalityön tutkimusta ohjaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2009) laatimat ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettiset periaatteet, joiden osa-alueita ovat tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Olen pyrkinyt noudattamaan tutkimuseettisiä näkökohtia ja hyviä tutkimuskäytäntöjä koko tutkimusprosessin ajan. Rauhala ja Virokannas (2011) peräänkuuluttavat lisäksi reflektointia otetta tutkimuksen kaikissa vaiheissa ja valinnoissa. Maisterintutkielmani aihe ei ole niin sensitiivinen kuin sosiaalityön tutkimus usein on käsitellessään eri tavoin marginaalisessa asemassa olevia ihmisiä ja ihmisryhmiä ja sensitiivisiä aiheita. Tästä johtuen eettiset näkökohdat eivät ole olleet tutkimuksessani niin itsestään selviä.

Tutkimukseni kohteena ovat sosiaalityöntekijöiden kirjoittamat Twitter-viestit, joihin liittyy luonteensa vuoksi erityisiä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Kososen ja kumppaneiden (2018, s. 118) mukaan keskeisimmät verkkoaineistojen käyttöön liittyvät eettiset kysymykset koskevat suostumuksen toteutumista sekä yksityisyyden suojaa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2009, s. 4) on linjannut, että tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista. Periaatteesta voidaan poiketa tutkittaessa julkistettuja ja julkisia tietoja sekä asiakirja-aineistoja.

Kososen ja kumppaneiden (2018, s. 119–120) mukaan suostumuksen tarpeellisuutta ja yksityisyyttä arvioitaessa tutkijan on pohdittava tutkimuksesta aiheutuvia mahdollisia haittoja. Tällöin huomiota on kiinnitettävä siihen, ketä keskustelun osallistujat ovat, miten haavoittuvasta ihmisryhmästä ja sensitiivisestä tutkimusaiheesta on kyse ja mikä on sen yhteiskunnallinen konteksti sekä onko keskustelu julkista ja avointa vai tapahtuuko se suljetussa keskusteluryhmässä. Olen päätenyt siihen, ettei suostumuksen saaminen ole tarpeellista, vaikka siihen on hyvä pyrkiä. Tämä johtuu ensinnäkin Twitterin avoimesta luonteesta ja siellä julkaistavan sisällön julkisuudesta. Twitter on avoin yhteisöpalvelu, jossa kaikki lähetetyt viestit ovat julkisia ja kenen tahansa luettavissa ympäri maailman. Käyttäessään viesteissä tiettyjä aihetunnisteita, osallistuvat Twitter-käyttäjät jonkun tietyn aiheen keskusteluun, joka on löydettävissä etsimällä keskusteluja aihetunnisteiden avulla.

Oletan Twitter-keskusteluun osallistuneiden sosiaalityöntekijöiden olleen tietoisia Twitterin toimintaperiaatteista ja myös tietoisesti julkaisseensa omalla nimellään viestejä. He eivät kuitenkaan ole olleet tietoisia siitä, että heidän Twitterissä tuottamansa sisältö päättyy tutkimuskäyttöön. Tutkimuksen aineistona olleen Twitter-keskustelun aihe ei kuitenkaan ole arkaluonteinen, eivätkä siihen osallistuneet sosiaalityöntekijät lähtökohtaisesti ole haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Keskustelun pyrkimyksenä on ollut pikemminkin saada adressille ja lastensuojelun huolestuttavalle tilanteelle näkyvyyttä.

Maisterintutkielmassa kiinnostuksen kohteena ei ollut kenenkään yksittäisen sosiaalityöntekijän kirjoittamat viestit vaan laajemmin sosiaalityöntekijöiden toteuttama mediavaikuttaminen Twitterissä. Olen pyrkinyt varmistamaan yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyvät kysymykset niin huolellisesti kun se aineiston luonteen huomioiden on mahdollista. Olen anonymisoinut aineiston sekä käsitellyt aineistoa ja raportoinut tuloksia siten, etten ole julkaissut sellaisia tietoja (esim. nimi ja paikkakunta) tai twiittejä, joista yksittäinen sosiaalityöntekijä olisi ollut suoraan tunnistettavissa.

Rauhalan ja Virokannaksen (2011) mukaan eettisesti kestävän sosiaalityön tutkimuksen tulisi olla hyödyllistä ja rakentavaa tutkimuksen kohteena oleville henkilöille sekä tutkimuksen tietoarvon että tutkimuksen toteuttamisen näkökulmasta. Oma ennakkokäsitykseni on ollut, että suomalaisista sosiaalityöntekijöistä aktiivisia

Twitterissä on vain kourallinen, eikä sosiaalisen median mahdollisuuksia rakenteellisessa vaikuttamistyössä ole täysin vielä hyödynnetty.

Tutkimukseeni Twitter-viestiensä kautta osallistuneet sosiaalityöntekijät tekevät tärkeää vaikuttamistyötä, mutta en ole tutkimuksessa halunnut myöskään arvostella sellaisia sosiaalityöntekijöitä, jotka eivät osallistu tai halua osallistua julkiseen keskusteluun. Maisterintutkielman tausta-ajatuksena on ollut tuottaa uutta tietoa aiheesta ja sitä kautta innostaa yksittäisiä sosiaalityöntekijöitä ja sosiaalialan organisaatioita hyödyntämään sosiaalisen median mahdollisuuksia esimerkiksi rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen yhtenä välineenä. Ajattelen, että aihe on ajankohtainen ja eettisesti kestävä.

Keskeinen tutkimukseni eettinen kysymys on lisäksi oma asemoitumiseni suhteessa tutkittavaan aiheeseen. Tähän liittyy kiinteästi tietoisuus omista ennakkokäsityksistäni ja -tiedoistani, joita olen pohtinut tutkimusprosessin aikana. Lastensuojelussa sosiaalityöntekijänä työskennelleenä minulla on väistämättä oma kokemus lastensuojelusta työntekijän näkökulmasta. Olen opintojen aikana omaksunut näkemyksen media-alan ja sosiaalialan jännitteisestä suhteesta, joten minulle on muodostunut ennakkokäsitys myös median kielteisestä tavasta käsitellä lastensuojelun kysymyksiä julkisuudessa sekä sosiaalialan työntekijöiden vaikenemisesta keskustelussa.

4 MEDIAVAIKUTTAMINEN LASTENSUOJELUA KOSKEVASSA TWITTER-KESKUSTELUSSA

Tässä luvussa esittelen aineistosta löytämäni mediavaikuttamisen keinot, joilla sosiaalityöntekijät pyrkivät vaikuttamaan lastensuojelun tilanteeseen. Olen nimennyt nämä tavat seuraavasti: ”Resurssitarpeen esiintuominen”, ”toiseen osapuoleen vetoaminen” ja ”vastuun osoittaminen”. Käytän tuloksia raportoidessani aineiston twiittejä havainnollistamaan paikantamiani diskursseja ja tekemiäni tulkintoja.

4.1 Resurssitarpeen esiintuominen

Resurssitarpeen esiintuominen muodostuu Twitter-keskustelussa keskeiseksi vaikuttamisen keinoksi. Lastensuojelua kuvataan epäkohtien kautta ja ongelmien

kerrotaan johtuvan puutteellisista resursseista. Vaikuttamisella pyritään osoittamaan tarve lisätä lastensuojeluun resursseja, ja keskustelussa keskitytään erilaisiin ongelmiin, joita lastensuojelussa nähdään olevan. Lastensuojelun positiivisista puolista ei puhuta.

Olen paikantanut resurssitarpeen esiintuomista tavoittelevasta mediavaikuttamisesta kaksi tapaa, joilla lastensuojelun puutteellisia resursseja tehdään näkyväksi. Ensimmäisen tavan olen nimennyt resurssipulan osoittamiseksi, jossa keskeiseksi nousee pyrkimys tuoda esiin lastensuojelun aliresursoinnista johtuvia epäkohtia. Lastensuojelun ongelmia kuvataan pääasiassa työskentelyolosuhteiden näkökulmasta. Toisen tavan olen nimennyt seurausten ja uhkakuvien esittämiseksi. Keskustelussa kuvataan lastensuojelun resurssipulan seurauksia lastensuojelun asiakkaana olevien lasten näkökulmasta sekä luodaan uhkakuvia tilanteen eskaloitumisesta.

4.1.1 Resurssipulan osoittaminen

Sosiaalityöntekijät tekevät näkyväksi lastensuojelun resurssipulaa. Viesteissä nostetaan esiin lastensuojelun ongelmia, joiden kuvataan johtuvan riittämättömistä resursseista. Keskustelussa korostetaan resurssipulaa tyypillisesti työn tekemisen edellytysten ja työn kuormittavuuteen vaikuttavien tekijöiden näkökulmasta, ja lastensuojelusta luodaan kuvaa epähoukuttelevana työpaikkana.

Resurssipulan ongelmista viestimällä pyritään vaikuttamaan lastensuojelun resursseihin, ja keskustelussa vaaditaan ratkaisuja esitettyihin epäkohtiin.

#Sosiaalityöntekijä't vaativat ratkaisuja #lastensuojelu'n kriisiin. Työolot, toimintaedellytykset ja asiakasmäärät kuntoon! #1000nimeä #lapsenoikeudet #lapsenoikeuksienpäivä #lapsenoikeussuojeluun

Keskustelussa lastensuojelun kuvataan olevan kriisissä. Edellisessä twiitissä lastensuojelun kriisin syiksi määritellään puutteelliset työolosuhteet ja toimintaedellytykset sekä suuret asiakasmäärät, sillä niitä vaaditaan laitettavaksi kuntoon. Sosiaalityöntekijät tuodaan esiin ratkaisujen vaatijina. Epäkohtien osoitetaan olevan työn rakenteissa, jolloin niitä ei voida ratkaista sosiaalityöntekijöiden toimilla vallitsevin resurssein.

Resurssien puutetta tuodaan esiin myös seuraavassa twiitissä, jossa aliresursointi kuvataan koko sosiaalialaa leimaavaksi ongelmaksi.

Tässä on jokin syvä ymmärryksen musta-aukko yhteiskunnassamme. Olipa kyse kehittämisestä, tutkimuksesta, digistä tai asiakastyöstä, sosiaaliala on usein kroonisesti aliresursoitu. Sitten ihmetellään kun ihmeet eivät tapahdu.
#1000nimeä #lastensuojelu

Twiitissä viitataan sen yhteydessä jaettuun toiseen twiittiin, jossa otetaan kantaa sosiaalityöntekijöiden ylikuormitukseen ja sen vaikutuksiin asiakastyöhön. Aliresursoinnin kerrotaan koskevan yleisesti koko sosiaalialaa. Resurssipula näyttäytyy asiana, jonka yhteyttä työn tuloksiin ei yhteiskunnassa ymmärretä. Lastensuojelusta luodaan kuvaa muihin sektoreihin verrattuna aliresursoituna alana, mikä näkyy työn laadussa. Lastensuojelun ongelmien syyksi määrittyy alan riittämättömät resurssit, johon keskustelussa pyritään vaikuttamaan.

Myös seuraavassa twiitissä sosiaalityötä verrataan muihin kunta-aloihin. Työn raskaus nostetaan esiin epäkohtana, jolla perustellaan tarvetta resurssien lisäämiselle.

Sosiaalityöntekijät rasittuvat muita kuntatyöntekijöitä enemmän
#1000nimeä #lastensuojelu

Twiitin yhteydessä on jaettu uutinen, jossa kerrotaan sosiaalityöntekijöiden kuormittumisesta ja riskistä uupua ja joutua mielenterveysongelmien vuoksi työkyvyttömäksi. Viittaamalla uutiseen haetaan viestin sanomalle tukea ulkopuolisesta lähteestä. Vertaamalla sosiaalityöntekijöitä muihin kuntatyöntekijöihin, osoitetaan sosiaalityön ja lastensuojelun erityisen huonoa tilannetta ja perustellaan tarvetta resurssien lisäämiselle.

Sosiaalityöntekijöiden uupumiseen viitataan myös seuraavassa twiitissä. Twiitin yhteydessä on jaettu Helsingin Sanomien uutinen, jossa on sama otsikko, kuin viestin tekstisisällössä. Uutiseen viitataan ikään kuin kuvauksena lastensuojelun tilanteesta, eikä siihen oteta muuten kantaa.

Lastensuojelun työntekijät uupuvat, eikä yhteiskunnalla ole mitään sädöksiä henkilöstöpulaan – yhdellä sosiaalityöntekijällä voi olla jopa yli sata lastensuojelun asiakasta #1000nimeä #lastensuojelu

Suuret asiakasmäärät kuvataan keskeisenä lastensuojelun epäkohtana ja syynä lastensuojelun työntekijöiden uupumiseen. Näkökulma ei sinänsä yllätä, sillä sosiaalityöntekijöiden adressin yhtenä tavoitteena on, että yhtä sosiaalityöntekijää kohden oleva asiakkaiden enimmäismäärä kirjattaisiin lainsäädäntöön. Viestissä viitataan siihen, ettei yhteiskunnalla ole sädöksiä henkilöstöpulaan ja siten työntekijäkohtaisten asiakasmäärien kontrollointiin. Suurten asiakasmäärien vuoksi työtä on liikaa, mikä kuormittaa työntekijöitä. Vähimmäismitoituksen ja resurssien lisäämisen tarpeellisuutta perustellaan työntekijöiden hyvinvoinnin näkökulmasta osoittamalla miten suurten asiakasmäärien kanssa ja millaisissa työolosuhteissa lastensuojelussa pahimmillaan työskennellään.

Suurten asiakasmäärien ja puutteellisten työolosuhteiden lisäksi lastensuojelun resurssipula näkyy palkkauksessa, jonka ei koeta vastaavan työn vaativuutta.

Naisvaltaiset alat ovat edelleen huonommin palkattuja kuin miesvaltaiset. ”On häpeällistä, että 5 vuotta maisterintutkintoa suorittaneet #sosiaalityöntekijä’t tekevät niin vaativaa työtä niin pienellä palkalla.” #1000nimeä #sosiaalityö #palkka

Edellisessä twiitissä on jaettu Helsingin Sanomien uutinen koskien palkkaeroja sukupuolten välillä. Viestissä tuodaan esiin, ettei lastensuojelun palkkataso vastaa työn vaativuutta ja korkeaa koulutustasoa. Lastensuojelun sosiaalityö näyttäytyy vaativana asiantuntijatyönä, jonka palkka on häpeällisen huono. Alhainen palkkataso määrittyy epäkohdaksi, johon vaaditaan parannusta. Kuten edellä olevassa twiitissä, keskustelussa otetaan kantaa lastensuojelua laajemmin sosiaalialan ja ylipäätään naisvaltaisten alojen tilanteeseen. Tämä näyttäytyy pyrkimyksenä purkaa vanhanaikaisia käsityksiä sosiaalityöstä kutsumukseen perustuvana hoivatyönä. Samaan aikaan puolustetaan profession asemaa ja palkkakehitystä.

Huonoon palkkaukseen viitataan myös seuraavassa twiitissä, jossa palkkaus nostetaan esiin yksittäisenä syynä lastensuojelun työntekijäpulaan.

Hätähuuto Helsingistä: lastensuojelun avainpaikoilla paha pula työntekijöistä. Palkkaus ei vastaa työn vaativuutta. #1000nimeä #lastensuojelu #sosiaalityö

Lastensuojelu määrittyy alaksi, joka kärsii jatkuvasta sosiaalityöntekijäpulasta, rekrytointiongelmista ja työntekijöiden vaihtuvuudesta. Twiitissä on jaettu Helsingin Sanomien uutinen, jossa kerrotaan lastensuojelun työntekijäpulasta Helsingissä. Työntekijäkadon osoitetaan johtuvan riittämättömästä palkasta, mutta myös puutteellisena koetut työolosuhteet ja johtaminen tuodaan esiin syinä työntekijäpulaan. Pula sosiaalityöntekijöistä ei määrity lastensuojelussa todelliseksi ongelmaksi, vaan sen nähdään johtuvan pitkään jatkuneesta resurssipulasta ja työn liiallisesta kuormittavuudesta.

Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuteen viitataan myös seuraavassa twiitissä. Lisäksi epäkohtana tuodaan esiin työntekijöiden kokemattomuus.

Erityisesti #lastensuojelu saatava houkuttelevaksi puitteiltaan. Kokemattomin ja vaihtuvin väki hoitaa vaativimman #sosiaalityö'n #1000nimeä

Viestissä otetaan kantaa sen yhteydessä jaettuun twiittiin, jossa siteerataan ylisosiaalineuvos Aulikki Kananooja kertomalla, ettei lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä ole puutetta, vaan he hakeutuvat muihin tehtäviin alan houkuttelemattomuuden vuoksi. Lastensuojelu määritellään vaativimmaksi sosiaalityöksi, jota hoitavat kokemattomat ja usein vaihtuvat työntekijät. Lastensuojelu näyttäytyy alana, joka kärsii osaamisen ja pätevien työntekijöiden puutteesta. Resurssien lisäämisen tarpeellisuutta perustellaan sillä, ettei vallitseva tilanne houkuttele osaavia ja ammattitaitoisia sosiaalityöntekijöitä.

4.1.2 Seurausten ja uhkakuvien esittäminen

Resurssien lisäämisen tarpeellisuutta osoitetaan kertomalla seurauksista, joiden nähdään johtuvan lastensuojelun aliresursoinnista. Vaikuttamiskeinona käytetään myös uhkakuvien maalaamista siitä, mihin nykyinen tilanne voi pahimmillaan johtaa. Lastensuojelua kuvataan epäonnistumisten, virheiden ja uhkakuvien kautta ja osoitetaan

resurssipulan vaikutuksia ja riskejä lastensuojelun asiakkaille. Myös organisaatioille ja yhteiskunnalle aiheutuvia ongelmia tuodaan jonkin verran esiin.

Nykyisissä työoloissa ja nykyisellä palkalla sosiaalityöntekijät hakeutuvat muihin yhteiskunnallisiin asiantuntijatoihin. Työntekijöiden jatkuva vaihtuvuus aiheuttaa liikaa riskejä ja lisää kustannuksia. #lastensuojelu #yleastudio #1000nimeä

Keskustelussa luodaan uhkakuvia siitä, että sosiaalityöntekijät äänestävät jaloillaan, mikäli työolosuhteita ja palkkaa ei paranneta. Rekrytointiongelmat määrittävät organisaatioiden ongelmiksi. Sosiaalityöntekijöiden hakeutumista muihin asiantuntijatehtäviin tuodaan esiin resurssipulan todennäköisenä seurauksena, mikä puolestaan aiheuttaa työntekijöiden jatkuvaa vaihtuvuutta. Vaihtuvuuden seurauksia kuvaamalla perustellaan lastensuojelun resursoinnin tarvetta. Asiakkaiden näkökulmasta vaihtuvuus näyttäytyy riskitekijänä. Organisaatioille ja yhteiskunnalle vaihtuvuus määrittyy taloudelliseksi ongelmaksi, joka johtuu jatkuvasta rekrytointitarpeesta.

Seuraavassa twiitissä tuodaan esiin sosiaalityöntekijöiden työolosuhteiden ja palkkauksen seurauksia asiakkaana olevan lapsen näkökulmasta.

Sosiaalityöntekijöiden kestäättömistä työoloista ja vastuuseen nähden matalasta palkasta kärsii kaikista eniten se apua tarvitseva lapsi. #Sosiaalityöntekijä vaihtaa halutessaan työpaikkaa, mutta lapsi ei pääse elämänsä karkuun. #lastensuojelu #1000nimeä

Tarvetta lisätä resursseja ja kehittää sosiaalityöntekijöiden työolosuhteita ja palkkausta osoitetaan määrittelemällä lapsi ensisijaiseksi kärsijäksi puutteellisista resursseista. Viestissä viitataan sen yhteydessä jaettuun twiittiin, jossa opettaja kertoo oppilaansa sosiaalityöntekijän vaihtuneen kuluneen vuoden aikana jo viisi kertaa. Lapsen näkökulmaa tuodaan esiin vertaamalla lapselle ja sosiaalityöntekijälle aiheutuvia seurauksia. Sosiaalityöntekijät voivat halutessaan vaihtaa työpaikkaa, kun taas lapsilla ei ole samaa mahdollisuutta.

Seuraavassa twiitissä maalataan uhkakuvaa siitä, millaisia riskejä lastensuojelun resurssipula aiheuttaa. Viestissä on jaettu BBC News -uutispalvelun uutinen, jossa lastensuojelua kritisoidaan siitä, ettei se ole onnistunut pelastamaan lasta vanhemmiltaan.

Saksalainen pariskunta tuomittiin poikansa myynnistä, raiskauksista ja hyväksikäytöstä. Lastensuojelu saa runsaasti kritiikkiä. Reilua tai ei, myös meillä epäonnistutaan, jos ei ole resursseja tehdä työtä hyvin. Se on valinta. #1000nimeä #lastensuojelu

Viestissä kuvataan Saksassa tapahtunutta vanhempien lapseensa kohdistamaa vakavaa kaltoinkohtelua ja väkivaltaa, mihin liittyen lastensuojelun kerrotaan saavan runsaasti kritiikkiä. Resurssipula määrittyy syyksi sille, ettei lapsi ole tullut autetuksi ajoissa. Kirjoittaja maalaa uhkakuvaa siitä, että Suomessa samanlaiset epäonnistumiset ovat mahdollisia riittämättömien resurssien vuoksi. Vastaavasti riittävät resurssit määritellään ratkaisuksi, jolla epäonnistumiset voidaan estää.

Myös seuraavassa twiitissä kuvataan resurssipulan aiheuttamia epäonnistumisia ja virheitä. Twiitin yhteydessä on jaettu Helsingin Sanomien artikkeli, jossa käsitellään julkisuuteen tulleita tapauksia, jossa lapset ovat joutuneet vakavan kaltoinkohtelun, väkivallan ja hyväksikäytön kohteeksi.

Yksitoistavuotiaan abortti Oulussa, kahdeksanvuotiaan Vilja Eerikan murha ja nyt Miriamin epäilty hyväksikäyttö – Miksi viranomaiset eivät kuule lapsen hätää?” Siksi, että viranomainen ei ehdi. #1000nimeä #lastensuojelu

Twiitissä luetellaan tapauksia, joissa lastensuojelu on ollut kritiikin kohteena julkisuudessa. Tapaukset toimivat ääriesimerkkeinä tilanteista, joissa lapset ovat jääneet ilman apua vakavin seurauksin. Kirjoittaja ottaa viestissä kantaa siihen, ettei viranomainen ole kiireeltään kuullut lapsen hätää. Suuret asiakasmäärät näyttäytyvät syynä ajan puutteeseen. Osoittamalla liian suuren työmäärän ja kiireen vakavia seurauksia perustellaan tarvetta resurssien lisäämiselle.

4.2 Toiseen osapuoleen vetoaminen

Keskustelussa haetaan tukea ja oikeutusta esitetyille näkökohdille vetoamalla ulkopuolisiin tahoihin. Sosiaalityöntekijät pyrkivät vahvistamaan näin näkemystään lastensuojelun tilanteesta ja resurssien lisäämisen tarpeesta. Tämän vaikuttamiskeinon olen nimennyt toiseen osapuoleen vetoamiseksi.

Vaikuttamiskeinona keskustelussa käytetään lapsen etuun viittaamista. Palkkaukseen ja työolosuhteisiin liittyvien epäkohtien esille nostaminen näyttäytyy sosiaalityöntekijöiden oman edun ajamiselta. Resurssien lisäämisen vaatimusta perusteellaan kuitenkin asiakkaiden edun ja oikeuksien toteutumisella. Tällainen omien intressien etäännyttäminen käsiteltävästä asiasta lisää viestin vakuuttavuutta osoittamalla, ettei siinä ajeta vain omaa etua (ks. Jokinen, 1999, s. 133).

Toisen vaikuttamiskeinon olen nimennyt asiantuntijatahoon viittaamiseksi. Sosiaalityöntekijöiden näkemyksille lastensuojelun resurssipulasta ja epäkohdista haetaan vahvistusta viittaamalla arvovaltaisina pidettyihin tahoihin, jotka jakavat sosiaalityöntekijöiden näkemyksen lastensuojelun tilanteesta. Konsensukseen vetoaminen toimii viestin vahvistajana, kun asiaa ei perusteta vain henkilökohtaiseen mielipiteeseen (ks. Jokinen, 1999, s. 138).

4.2.1 Lapsen etuun viittaaminen

Resurssien lisäämisen tarvetta argumentoidaan lapsen edulla. Lapsen oikeudet toimivat perusteluna sosiaalityöntekijöiden adressissa esittämille vaatimuksille lastensuojelun tilanteen parantamiseksi. Vaikuttamisen, jossa tuodaan esille asiakkaiden näkökulmaa ja oikeuksia, voi nähdä asiakkaiden asioiden ajamisena (esim. Juhila, 2006, s. 179–180; Tiitinen & Lähteinen, 2014, s. 200). Tiitisen ja Lähteisen (2014, s. 200) mukaan asiakkaiden, sosiaalialan ja sosiaalityöntekijöiden asioiden ajo menevät osittain päällekkäin, mikä korostuu Twitter-keskustelussa.

Lasten etu on myös pysyvät ja kokeneet sosiaalityöntekijät, minkä vuoksi työolot on saatava kuntoon. Ei luottamus rakennu hetkessä. #yleastudio #lastensuojelu #1000nimeae

Edellisessä twiitissä lapsen edulla perustellaan lastensuojelun työolojen saamista kuntoon. Lasten ja sosiaalityöntekijöiden asioita ajetaan samanaikaisesti, sillä työolojen parantaminen nähdään sekä asiakkaiden että työntekijöiden etuna. Pysyvät ja kokeneet sosiaalityöntekijät kuvataan lapsen edun mukaisiksi, sillä luottamuksen rakentuminen lapsen ja työntekijän välille vie aikaa. Lastensuojelu määrittyy vuorovaikutukseen ja luottamukselliseen suhteeseen perustuvaksi työksi, jonka keskeinen elementti on sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välinen suhde. Työntekijöiden vaihtuessa usein on

luottamuksellisen suhteen rakentuminen vaikeaa. Työntekijöiden vaihtuvuuden syyksi määrittyvät työolot, ja työntekijöiden etua ajetaan vaatimalla resurssien laittamista kuntoon.

Lapsen edun näkökulma näkyy myös seuraavassa twiitissä, jossa resurssien lisäämisen tarvetta perustellaan lapsen oikeuksien turvaamisella.

Syyttävät katseet kääntyvät lastensuojeluun kun joku asia ei toiminutkaan, tällä kertaa Oulussa. Löytyisikö nyt enemmän tahtoa panostaa heikoimmissa asemissa oleviin lapsiin ja pistää resurssit kuntoon? Ihan lasten oikeuksien turvaamiseksi. #1000nimeä #lastensuojelu

Viestissä viitataan julkisuuteen tulleeseen tapaukseen, jossa isä on hyväksikäyttänyt lastaan vuosien ajan, ja Oulun lastensuojeluun on kohdistettu kritiikkiä siitä, ettei se ole kyennyt tunnistamaan hyväksikäyttöä. Viestissä annetaan ymmärtää, että lastensuojelun epäonnistuminen johtuu riittämättömistä resursseista, minkä vuoksi lapsi on jäänyt vaille suojelua. Yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja heidän oikeuksiinsa vetoamalla vaaditaan resurssien laittamista kuntoon. Lapsen oikeuksien sopimus ja kansallinen lainsäädäntö edellyttävät, että yhteiskunta turvaa tarvittaessa lapsen oikeuden turvalliseen ja tasapainoiseen kasvuympäristöön ja kehitykseen sekä erityiseen suojeluun, mitä käytetään keskustelussa keskeisenä argumenttina.

Myös seuraavassa twiitissä pyritään osoittamaan nykyisen resurssitilanteen seurauksia lapsen oikeuksien näkökulmasta.

”Sijoitettujen lasten liikkumista ja yhteydenpitoa rajoitetaan laittomasti lastenkodeissa” #1000nimeä #sosiaalityöntekijät ovat olleet vaatimassa asiakasmitoitusta sosiaalityöntekijöille. Jokaisen lapsen ääni tulee tulla kuulluksi sijaishuollossa.

Viestissä viitataan sen yhteydessä jaettuun Helsingin Sanomien uutiseen. Uutisessa kerrotaan lastensuojelulaitoksiin tehdyissä yllätystarkastuksissa ilmenneistä laittomista käytänteistä liittyen rajoitustoimenpiteisiin. Sijoitettujen lasten oikeudet eivät toteudu, sillä heihin kohdistetaan lainvastaisia rajoitustoimenpiteitä. Liian suuret asiakasmäärät määrittävät uhaksi lapsen oikeuksien toteutumiseksi, sillä nykyisessä resurssitilanteessa sosiaalityöntekijät eivät pysty valvomaan sijaishuollon toiminnan lainmukaisuutta ja

turvaamaan oikeuksia. Viestissä vaaditaan, että jokaisen lapsen ääni tulee tulla kuulluksi sijaishuollossa. Lastensuojelulaki (2007) edellyttää, että sijaishuollossa olevalle lapselle turvataan riittävä mahdollisuus keskustella omista tai sijaishuollon toteuttamiseen liittyvistä asioista lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa.

Resurssipula ja lastensuojelun toimimattomuus määrittävät keskeisenä uhkana lapsen edun toteutumiselle. Seuraavassa twiitissä näkökulma on toinen, sillä viestissä kuvataan, millaisena heikoimmassa asemassa olevien lasten elämä voi näyttäytyä. Turvattomuus, kaltoinkohtelu ja väkivalta määritellään osaksi joidenkin lasten arkea.

Tiedätkö, tällaisia asioita vanhemmat tekevät omille lapsilleen. Ihan oikeasti, tälläkin hetkellä. Siksi meillä pitää olla toimiva ja hyvin resursoitu #lastensuojelu. Jotta kaikki lapset saavat ajoissa apua. #1000nimeä

Twiitissä on jaettu Iltasanomien uutinen, jossa kerrotaan tapauksesta, jossa vanhempia syytetään lapsensa törkeästä pahoinpitelystä ja vapaudenriistosta. Joidenkin lasten osoitetaan elävän olosuhteissa, joissa heidän turvallisuus ja hyvinvointi ovat vakavasti uhattuna, ja lapset tarvitsevat suojelua omilta vanhemmiltaan. Lastensuojelun resurssien tarvetta perustellaan sillä, että myös heikoimmassa asemassa olevat lapset saavat apua ajoissa.

4.2.2 Asiantuntijatahoon viittaaminen

Lastensuojelun epäkohdille ja vaatimukselle lisätä resursseja pyritään saamaan oikeutusta ja tukea viittaamalla vaikutusvaltaisina pidettyihin tahoihin. Keskustelussa tuodaan esiin useita eri tahoja, jotka jakavat sosiaalityöntekijöiden näkemyksen lastensuojelun tilanteesta. Tällaisiksi auktoriteeteiksi määrittävät Suomessa lastensuojelun ylimpinä laillisuusvalvojina toimivat eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri, jotka syksyllä 2018 raportoivat julkisuuteen lastensuojelun toimintaan kohdistuneiden tarkastusten tuloksista.

Apulaisoikeuskanslerilla on sama näkemys lastensuojelun tilasta kuin sosiaalityöntekijöillä. Lastensuojelun ongelmat eivät ratkea ilman päättäjien ja johdon laajaa vastuunottoa ylikuormituksesta, aliarvostuksesta, työoloista, vaihtuvuudesta. #1000nimeä

Edellisen twiitin yhteydessä on jaettu oikeuskanslerin julkaisema tiedote, jossa kerrotaan aloitetuista tarkastuksista koskien kuntien selviytymistä lastensuojelutehtävistä. Oikeuskansleri ottaa kantaa lastensuojelun tilaan ja nostaa esiin jo tehtyjen tarkastusten perusteella ilmenneitä lastensuojelun rakenteellisia ongelmia. Lastensuojelua valvovat viranomaiset voidaan nähdä arvovaltaisina ja riippumattomina tahoina, millä vahvistetaan omaa argumentaatiota (ks. Jokinen, 199, s. 139). Vetoamalla auktoriteetteina pidettyjen tahojen näkemyksiin lastensuojelun tilasta sosiaalityöntekijät hakevat vahvistusta omalle viestilleen ja perustelevat tarvetta resurssien lisäämiselle lastensuojelussa.

Vaikka keskustelun tavoitteena on vaikuttaa poliittisiin päätöksentekijöihin lastensuojelun tilanteen korjaamiseksi ja resurssien lisäämiseksi, myös päättäjien kannanotoista haetaan vahvistusta sosiaalityöntekijöiden näkemyksille.

@liandersson kertoo, miksi lastensuojelun henkilöstömitoitukseen tarvitaan laki. Kuntapäättäjänä allekirjoitan tämän täysin. #1000nimeä #lastensuojelu

Edellisessä twiitissä on jaettu tuolloin kansanedustajana toimineen Li Anderssonin twiitti, jossa hän on jakanut kirjoittamansa blogikirjoituksen. Kirjoituksessa Andersson ottaa kantaa lastensuojelun tilanteeseen ja perustelee tarvetta säätää henkilömitoituksesta lailla. Sosiaalityöntekijöiden näkemyksen jakavat poliitikot ja kuntapäättäjät ovat tahoja, joiden kannanottoihin keskustelussa vedotaan. Twiitissä kirjoittaja kertoo kuntapäättäjänä allekirjoittavansa Anderssonin näkemyksen. Kategorisoimalla itsensä sosiaalityöntekijän sijasta kuntapäättäjäksi voidaan lisätä näkemyksen ja konsensuksen vakuuttavuutta toisiin päätöksentekijöihin vaikuttamiseksi (ks. Jokinen, 1999, s. 135).

Myös vuosina 2014–2019 lapsiasiavaltuutettuna toiminut Tuomas Kurttila on taho, jonka esittämiin näkemyksiin viitataan. Lapsiasiavaltuutettu on vaikutusvaltainen toimija Suomessa, jonka tehtävänä on edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista lainsäädännön ja politiikan tasolla.

Herra @Lapsiasia:n lisäksi #sosiaalityöntekijä't ovat tuoneet tätä ongelmaa esiin #1000nimeä adressilla vuosi sitten. Olemme vaatineet lisää resursseja, työrauhaa, mahdollisuutta tehdä tärkeä työ hyvin. Saimme selvityksen. Se EI RIITÄ.

Viestissä viitataan sen yhteydessä jaettuun lapsiasiavaltuutetun twiittiin. Tuolloin tehtävässä toiminut Kurttila kertoo nuorelta saamastaan viestistä, jonka mukaan nuori ei saa yhteyttä sosiaalityöntekijäänsä. Kurttila toivoo, että asiakkaan viesti olisi jatkossa tärkeämpi kuin Kurttilan, jonka soittopyyntöön kunta oli vastannut saman tien. Sosiaalityöntekijöiden ja lapsiasiavaltuutetun konsensusta tuodaan esiin viittaamalla sosiaalityöntekijöiden jo vuosi sitten esiin nostamiin epäkohtiin ja vaatimuksiin. Kurttilan esittämään kritiikkiin vastaamalla osoitetaan, ettei tilanne ole muuttunut vaatimuksista huolimatta. Keskustelussa lapsiasiavaltuutettu näyttäytyy keskeisenä mielipidevaikuttajana, johon pyritään vaikuttamaan, saamaan mukaan keskusteluun ja tueksi sosiaalityöntekijöiden agendan läpiviemiseksi.

Edellä olevassa twiitissä viitataan lisäksi sosiaalityöntekijöihin ja käytetään me-retoriikkaa, mikä toimii yhdenlaisena keinona osoittaa konsensusta (ks. Jokinen, 1999, s. 139). Sosiaalityöntekijät määrittyvät asiantuntijaryhmäksi, jonka kollektiivisella näkemyksellä tilanteesta ja sen ratkaisusta on painoarvoa. Me-muotoa käyttämällä osoitetaan kuulumista laajempaan ryhmään, joka seisoo yhteisen näkemyksen takana.

Lastensuojelun henkilökohtaisesti kokeneet nuoret näyttäytyvät vaikutusvaltaisina tahoina, joiden kannanottoihin viesteissä vedotaan. Seuraavassa twiitissä viitataan sen yhteydessä jaettuun Helsingin sanomien artikkeliin, jossa lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden yhdistyksen Osallisuuden aika ry:n nuoret jakavat kokemuksiaan lastensuojelusta ja puolustavat sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärän säättämistä lailla. Osallisuuden aika ry:n kokemusasiantuntijat ovat lastensuojelun nykyisiä ja entisiä asiakasnuoria.

Lastensuojelun kokeneet nuoret vaativat toimintakulttuurin muutosta ja sitovaa asiakasmitoitusta työntekijöille. Hyvä @Osallisuudenajan mahtavat nuoret! #lastensuojelu #1000nimeä

Viestissä tuodaan esiin lastensuojelun kokeneiden nuorten vaatimus lastensuojelun toimintakulttuurin ja asiakasmitoituksen muuttamiseksi. Vetoamalla lastensuojelun omakohtaisesti kokeneiden nuorten näkemykseen lisätään yleisön luottamusta, sillä nuoren henkilökohtaista kokemusta on ulkopuolisen vaikea kyseenalaistaa (ks. Jokinen, 1999, s. 134–135). Kokemusasiantuntijoiden näkemys toimii tukena sosiaalityöntekijöiden esittämille epäkohdille ja resurssien lisäämisen tarpeelle.

Seuraavassa twiitissä tukea sosiaalityöntekijöiden näkemyksille haetaan vetoamalla tutkimuksen tuloksiin. Twiitin yhteydessä on jaettu tietoa tutkimuksesta lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden seurauksista.

Tutkittua tietoa sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden kustannuksista, puhutaan sekä rahasta että inhimillisestä kärsimyksestä. Toivoisin että tämä huomioitaisiin vihdoinkin näissä säästötalkoissa joista monissa kunnissa puhutaan #1000nimeä

Tutkittuun tietoon viittaamalla osoitetaan työntekijöiden vaihtuvuuden taloudellisia ja inhimillisiä vaikutuksia, mikä keskustelussa nostetaan esiin yhtenä keskeisenä lastensuojelun epäkohtana. Tutkimuksesta haetaan tukea sosiaalityöntekijöiden näkemykselle lisätä lastensuojelun resursseja. Asiantuntijoiden näkemys tuodaan esiin asiana, joka päätöksenteossa tulisi huomioida.

4.3 Vastuun osoittaminen

Lastensuojelun tilanteeseen ja resursseihin pyritään vaikuttamaan osoittamalla tahoja, joiden koetaan olevan vastuussa lastensuojelun tilanteen korjaamisesta. Vaikuttamista toteutetaan kohdistuen viestejä suoraan tahoille, joilla nähdään olevan vaikutusvaltaa asian edistämiseksi. Toisaalta vastuuta osoitetaan puhetavoilla, joissa tuodaan eri tavoin esiin yhteiskunnan roolia tilanteen korjaamisesta. Vastuun osoittamisella lisätään poliittisten päätöksentekijöiden painetta reagoida tilanteeseen.

Samalla kun vastuuta osoitetaan poliitikoille ja päättäjille, sosiaalityöntekijät määrittelevät itsensä osattomaksi tilanteen ratkaisuihin. Vastuun ja päätösten kuvataan olevan muualla kuin sosiaalityöntekijöiden käsissä. Tämän vaikuttamiskeinon olen nimennyt vastuusta irtisanoutumiseksi.

4.3.1 Päättäjien vastuuttaminen

Vastuupuhe näkyy keskustelussa voimakkaasti, ja vaikuttamisella osoitetaan tilanteesta vastuullisia ja syyllisiä tahoja. Sosiaalityöntekijät viestivät suoraan toimijoille, joilla nähdään olevan valtaa vaikuttaa lastensuojelun resursseihin sekä politiikan ja lainsäädännön kehitykseen. Twitterissä viestin voi kohdistaa haluamalleen käyttäjälle

viittaamalla käyttäjän Twitter-tiliin (esim. @vasemmisto), jolloin tilin omistaja saa tiedon viestistä. Vastuullisiksi tahoiksi määrittyvät niin yksittäiset päättäjät ja poliitikot kuin puolueet ja kunnat.

#Lape ei ehdi auttaa niitä lapsia, jotka tarvitsevat suojelua nyt. Vastuu on kuntien päättäjille, joista iso osa on keskustalaisia. @AnnikaSaarikko, sinulla ministerinä on varmasti valtaa puolueessa, käytäthän sitä? #1000nimeä #lastensuojelu @keskusta

Viestissä viitataan sen yhteydessä jaettuun Ilta-Sanomien uutiseen, jossa on haastateltu silloista perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikkoa lastensuojelun tilanteesta. Uutisessa Saarikko tuo esiin näkemyksensä siitä, ettei lakisääteiset asiakasmitoitukset ole tarkoituksenmukaisia vaan lastensuojelua kehitetään ensisijaisesti LAPE-hankkeen keinoin. LAPE, eli lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, on vuosina 2016–2019 toiminut hallituksen kärkihanke, jonka tavoitteena on ollut kehittää palveluita asiakaslähtöisemmiksi ja vaikuttavimmiksi sekä uudistaa lastensuojelua. Viestissä otetaan kantaa siihen, etteivät suojelua tällä hetkellä tarvitsevat lapset saa apua hankkeesta. Vastuu tilanteesta osoitetaan kuntien päättäjille. Samaan aikaan ministeriä vastuutetaan osoittamalla viesti henkilökohtaisesti Saarikolle ja kehottamalla häntä käyttämään ministerin valtaansa puolueessa. Myös seuraavassa twiitissä vastuuta osoitetaan poliittisille päätöksentekijöille.

@MariaOhisalo @VilleNiinisto @ToukoAalto #1000nimeä #lastensuojelu Milloin tulee @vihreät kannanotto akuuttiin ongelmaan? 1000 sosiaalityöntekijää kysyy poliittista vastuuta, kuka ottaa? Saarikko arvostelee kuntia, kun lastensuojelun ongelmat pysyvät

Twiitin yhteydessä on jaettu Kalevan uutinen, jonka otsikkoa tekstissä siteerataan. Uutisessa tuodaan esiin ministeri Saarikon arvostelevan kuntia, sillä hallitus on osoittanut kunnille lisärahoitusta lastensuojeluun, mutta tilanne ei näytä parantuneen. Vastuuta osoitetaan yhtäältä kunnille ja toisaalta poliittisille puolueille. Kunnat näyttäytyvät tahoina, jotka eivät ole kantaneet vastuutaan. Samanaikaisesti vastuuta vaaditaan puolueelta ja puolueen johdossa olevilta poliitikoilta, joille viesti on henkilökohtaisesti osoitettu. Päättäjiä vastuutetaan lastensuojelun tilanteesta retorisella kysymyksellä siitä, milloin puolue ottaa kantaa asiaan, ja kuka ottaa sosiaalityöntekijöiden vaatimaa poliittista vastuuta lastensuojelun ongelmista.

Keskustelussa myös kuntia pyritään vastuuttamaan tilanteen korjaamiseksi. Seuraavassa twiitissä otetaan kantaa Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan twiittiin, jossa todetaan tärkeää työtä tekevien Helsingin lastensuojelun työntekijöiden olevan kovilla ja paikkoja olevan auki.

Noni! Olis oikeesti huikeaa jos Helsinki repäsis ja tekisi poliittisen päätöksen korjata tilanne. Puheesta tekoihin: miksi @helsinginsote mun kannattaisi hakea teille töihin? #1000nimeä #lastensuojelu

Poliittisella tasolla tehtävä päätös tuodaan esiin ratkaisuna Helsingin lastensuojelun tilanteeseen. Kaupungin johto ja päätöksentekijät määrittyvät vastuullisiksi tahoiksi, joilta vaaditaan tekoja puheiden sijasta. Päättäjiä vastuutetaan epäkohdista ja niiden ratkaisemisesta kysymyksellä siitä, miksi hänen sosiaalityöntekijänä kannattaisi hakea Helsingin kaupungille töihin. Helsingin lastensuojelu määrittyy nykyisellään siten epähoukuttelevana työpaikkana, jollei muutosta tapahdu.

Pätöksentekijöiltä vaaditaan julkisesti kannanottoja ja konkreettisia toimia tilanteen korjaamiseksi. Tällä tavoin osoitetaan kyseisen tahon olevan vastuussa asian edistämisestä. Viestit voi tulkita myös pyrkimykseksi keskustella päättäjien kanssa, mutta keskustelu ei pääsääntöisesti ole vuorovaikutteista, eivätkä päättäjät ota twiitteihin kantaa. Siten tavoitteena näyttäytyy ensisijaisesti lastensuojelun tilanteen saaman huomion ja julkisuuden lisääminen, mikä voi lisätä myös poliittisten päätöksentekijöiden painetta reagoida asiaan.

Pätöksentekijöille suoraan viestimisen lisäksi vastuuta osoitetaan myös puhetavoilla, joissa tuodaan esiin lastensuojelun tilanteesta vastuullisina pidettyjä tahoja. Keskustelussa viitataan yhteiskuntaan ja päättäjiin, vaikkei viestejä ole suunnattu henkilökohtaisesti kenellekään. Tavoitteena näyttäytyy enemmänkin pyrkimys vaikuttaa ihmisten käsityksiin lastensuojelun ongelmien syistä ja vastuullisista tahoista. Seuraavassa twiitissä vastuulliseksi tahoksi määritellään kunnat ja päättäjät.

#lastensuojelu tarvitsee kunnilta ja päättäjiltä tekoja! Ei enää uusia Erikoita tai tyhjiä toimistoja kuten Paraisilla! ! #1000nimeä #sosiaalityö

Viestissä viitataan vuonna 2012 tapahtuneeseen paljon mediassa esillä olleeseen Vilja Eerikan murhaan, johon liittyen kaksi sosiaalityöntekijää saivat tuomion tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta, sekä Paraisten lastensuojeluun, josta keväällä 2018 kaikki sosiaalityöntekijät irtisanoutuivat. Julkisuuteen tullessiin vakaviin tapahtumiin vetoamalla perustellaan tarvetta lastensuojelun tilanteen parantamiseksi. Päättäjät osoitetaan tahoiksi, joilta vaaditaan tekoja, ettei vastaava toistu.

Myös seuraavassa twiitissä vastuuta osoitetaan päättäjille ja kuntien johdolle viittaamalla sen yhteydessä jaettuun Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lastensuojelutilastoon.

Lastensuojelun kuormitus kasvaa! Lastensuojeluilmoitusten ja kiireellisten sijoitusten kasvu uusimman lastensuojelutilaston mukaan 15 %! Miten johto ja poliittiset päättäjät vastaavat? Annetaanko tilanteen edelleen pahentua? #1000nimeä #lastensuojelu

Tilastoon vetoamalla tuodaan esiin lastensuojelun jatkuvasti kasvavaa kuormitusta, mikä näkyy lastensuojeluilmoitusten ja kiireellisten sijoitusten kasvuna. Poliittisilta päättäjiltä ja kuntien johdolta vaaditaan toimia retorisella kysymyksellä siitä, miten nämä tahot aikoivat vastata tilanteeseen. Vastuuta osoitetaan tämän lisäksi tuomalla esiin tilanteen pahentuvan ilman päätöksentekijöiden toimia.

Päättäjiin kohdistetaan twiiteissä runsaasti kritiikkiä siitä, miksi tilanteeseen ei reagoida, vaikka lastensuojelun ongelmien ja ratkaisujen nähdään olevan yleisesti tiedossa.

Lastensuojelu 2017: Kriisi todettu. Ministerit vierittää vastuun kunnille. Virkamies sanoo, että palkasta neuvottelee @Talentiary, budjetista päättää valtuusto. Syylliseksi löytyy yliopisto, joka kouluttaa vääränlaisia sosiaalityöntekijöitä liian vähän. #1000nimeä #lastensuojelu

Edellä olevassa twiitissä lastensuojelun määritellään olevan tilanteessa, josta kukaan ei näytä ottavan vastuuta. Kritiikkiä kohdistetaan poliitikoille sekä kuntien päättäjille ja johdolle, joiden kuvataan siirtävän vastuuta taholta toiselle, vaikka lastensuojelun ongelmat tunnustetaan. Sarkasmin keinoin osoitetaan tilanteen älyttömyyttä sekä määritellään vastuuta pakoilevat mutta tilanteesta vastuullisiksi koetut tahot.

Seuraavassa twiitissä kuntapäättäjiä puhuttelemalla osoitetaan heidät vastuulliseksi tahoksi, vaikka viestiä ei suoraan kohdisteta kenellekään.

Terveisiä kaikille kuntapäättäjille. Teidän tulee tietää, kuinka paljon lastensuojelussa on asiakkaita, kuinka monta sosiaalityöntekijää työtä tekee ja kuinka paljon väki kunnassa vaihtuu. Ja miksi. P.S. yli 30 asiakasta on liikaa. #lastensuojelu #1000nimeä #lapsipolitiikka

Kuntapäättäjillä nähdään olevan valtaa ja vastuu lastensuojelun ongelmien ratkaisemisesta ja resurssien lisäämisestä. Viestin voi tulkita myös kritiikiksi kuntapäättäjiä kohtaan siitä, etteivät he tunne edustamiensa kuntien lastensuojelun tilannetta. Samalla päättäjät määritellään vastuullisiksi tilanteen korjaamisesta. Twiitissä ei suoranaisesti pyritä jakamaan päättäjille tietoa lastensuojelusta. Viittaamalla työntekijöiden ja asiakkaiden määriin sekä työntekijöiden vaihtuvuuteen, luodaan kuvaa kuntien yleisesti huonosta resurssitilanteesta, mikä vaatii päättäjien toimia.

4.3.2 Vastuusta irtisanoutuminen

Keskustelussa viitataan sosiaalityöntekijöiden ja alan opiskelijoiden lastensuojelun tilanteesta allekirjoittamaan adressiin, jossa vaaditaan poliittisten tahojen vastuunottoa lastensuojelun toimintaedellytysten turvaamisesta. Adressi on jo itsessään kannanotto, jolla epäkohtia tuodaan julki ja vastuuta osoitetaan ja siirretään päättäjille. Keskustelussa sosiaalityöntekijät näyttäytyvät epäkohtien esiintuojina, joilla ei itse ole mahdollisuuksia vaikuttaa lastensuojelun tilanteeseen.

Aika laittaa #lastensuojelu kuntoon. Sosiaalityö on voimaton, jos poliitikot eivät kanna vastuutaan. #1000nimeä #sosiaalityö

Edellä olevan twiitin yhteydessä on jaettu uutinen, jossa kerrotaan sosiaalityöntekijöiden adressista. Poliitikot osoitetaan vastuullisiksi tahoiksi, joilla on valta ja mahdollisuus laittaa lastensuojelu kuntoon. Vastaavasti sosiaalityö määrittyy voimattomaksi niin asiakkaiden auttamisessa kuin lastensuojelun tilanteen parantamisessa, mikäli poliitikot eivät kanna omaa vastuutaan. Myös seuraavassa twiitissä tuodaan esille sosiaalityöntekijöiden vähäisiä mahdollisuuksia vaikuttaa rakenteellisiin epäkohtiin, joilla on vaikutusta lasten ja nuorten huolenpitoon ja hyvinvointiin yhteiskunnassa.

#1000nimeä #Lastensuojelu Tilanne kestämatön: 'Olemme seuranneet rakenteellista lasten ja nuorten heitteillejättöä'

Edellä olevassa twiitissä on jaettu sosiaalityöntekijöiden adressista Kalevassa julkaistu uutinen, jonka otsikkoa viestissä siteerataan. Lastensuojelun kestämatön tilanne näyttäytyy asiana, joka johtuu yhteiskunnan vastuuttomuudesta. Sosiaalityöntekijät määrittyvät sivustaseuraajiksi, jotka ovat voimattomia tilanteessa, jossa yhteiskunta jättää lapset ja nuoret heitteille.

Keskustelussa vastuuta osoitetaan päättäjille vaatimalla tekoja tilanteen korjaamiseksi. Samalla sosiaalityöntekijät osoittavat ratkaisujen ja siten myös vastuun olevan muualla, kuin sosiaalityöntekijöiden käsissä.

Me #sosiaalityö ammattilaiset olemme peräänkuuluttaneet poliittista tahtoa #lastensuojelu korjaamiseksi. Ratkaisut ovat nyt päättäjien käsissä. Tekoja, ei selvityksiä ja tekosyitä! @TuomasKurttila #1000nimeä

Twiitissä kirjoittaja viittaa sen yhteydessä jaettuun Ilta-Sanomien uutiseen. Siinä lapsiasiavaltuutettuna toiminut Tuomas Kurttila kritisoi lastensuojelua kovin sanoin Ilta-Sanomien haastateltua Kurttilaa liittyen tapaukseen, jossa vanhempia on syytetty lapsensa törkeästä pahoinpitelystä ja vapaudenriistosta. Vastuun osoitetaan olevan päättäjillä, sillä sosiaalityöntekijät ovat esittäneet vaatimuksensa tilanteen korjaamisesta. Sosiaalityöntekijät vastaavasti määrittyvät osattomiksi lastensuojelun ongelmien ratkaisemisessa.

4.4 Muita keskustelussa käytettyjä vaikuttamisen keinoja

Edellä kuvattujen mediavaikuttamisen keinojen lisäksi keskustelusta on paikannettavissa joitakin yksittäisiä muita tapoja, joilla lastensuojelun tilanteeseen pyritään vaikuttamaan. Tällaisia keinoja ovat lukijan puhuttelu sekä henkilökohtaisen kokemuksen jakaminen.

Keskustelun yleisenä tavoitteena voi nähdä päätöksentekijöihin vaikuttamisen lastensuojelun tilanteen parantamiseksi. Sen sijaan lukijan puhuttelemine näyttäytyy keinona vaikuttaa keneen tahansa henkilöön, jonka twiitti tavoittaa.

Jos olet kiinnostunut lapsista ja nuorista, lue ja katso tämä tilasto. Pysähdy ja käytä hetki sen pohtimiseksi, miksi tuki perheille on riittämätöntä ja tulee myöhässä.

Edellisessä twiitissä viitataan sen yhteydessä jaettuun Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemaan lastensuojelun tilastoon. Lukijaa kehoitetaan tutustumaan tilastoon ja pohtimaan, miksi perheet eivät saa tarvitsemaansa apua ajoissa. Faktatietoa jakamalla tehdään lastensuojelun tilannetta näkyväksi ja vaikutetaan yleiseen mielipideilmapiiriin. Lapsista ja nuorista huolehtiminen määrittyy koko yhteiskunnan asiaksi, joka koskettaa myös viestin lukijaa. Pelkän lukijoiden puhuttelun lisäksi lukijoita aktivoidaan myös konkreettiseen toimintaan.

Lapsilla on oikeus tulla kohdatuksi ajan kanssa. Suojele lasta ja käy allekirjoittamassa! #lastensuojelu #1000nimeä

Twitiin yhteydessä on jaettu sosiaalityöntekijöiden adressi, jonka allekirjoittamiseen lukijaa kehoitetaan. Lukijoilta haetaan tukea kampanjaan ja vastuutetaan osallistumaan omalla panoksella tilanteen korjaamiseen. Adressia ja vaatimusta sen allekirjoittamiseen perustellaan lapsen oikeuksilla. Lukijalle määrittyy vastuullinen rooli omalla toiminnallaan suojella lasta ja myötävaikuttaa lastensuojelun tilanteeseen.

Henkilökohtaisen kokemuksen jakaminen on keskustelussa vähän käytetty vaikuttamisen keino. Omakohtaisiin kokemuksiin vetoamalla voidaan kuitenkin lisätä näkemyksen painoarvoa ja yleisön luottamusta (Jokinen, 1999, s. 134–135). Henkilökohtaisella näkökulmalla vahvistetaan sosiaalityöntekijöiden näkemystä lastensuojelun tilanteesta.

Miksi en työskentele #lastensuojelu ssa? Vaativa ja vastuullinen asiantuntijatyö & pieni palkka, paljon töitä & ylityökorvauksia ei yleensä makseta (alan käytäntö), työnantajan tuki epävarmaa (esim jos asiakas uhkailee). #1000nimeä #lapsenoikeudet @AnnikaSaarikko

Tuomalla esiin haluttomuutta työskennellä lastensuojelussa, osoitetaan alan houkuttelemattomuutta. Työhön liittyvät useat epäkohdat määrittyvät syiksi sille, miksi kyseinen sosiaalityöntekijä ei työskentele lastensuojelussa. Sosiaalityöntekijät eivät juurikaan jaa omia kokemuksiaan työstä, mutta seuraavassa twiitissä kirjoittaja poikkeuksellisesti tuo esiin olevansa lastensuojelun sosiaalityöntekijä.

Tänäänkin moni #lastensuojelu n nuori, hänen vanhempansa, läheisensä, verkoston jäsen, yhteistyökumppani pettyy. En ennätä vastata hänen puheluunsa. @TuomasKurttila kertoisitko poliitikoille, että #lastensuojelu n #sosiaalityöhö n tulee lailla määrätä max 30 asiakasta? #1000nimeä

Viestissä kuvataan työtä lastensuojelussa henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Lastensuojelu määrittyy alana, jossa työtä ei ole mahdollista tehdä niin hyvin kuin haluaisi liian suurten asiakasmäärien ja kiireen vuoksi. Tämä tuodaan esiin huonona asiana asiakkaiden ja muiden verkoston toimijoiden näkökulmasta. Työn arkea esiintuomalla osoitetaan tarvetta rajata asiakasmääriä lailla. Lapsiasiavaltuutettuna toiminut Tuomas Kurttila määrittyy viestinviejäksi, jonka toivotaan ajavan asiaa eteenpäin poliittisille päättäjille. Henkilökohtaisen kokemuksen jakaminen näyttäytyy pyrkimyksenä osoittaa alan epäkohtia ja vaikuttaa näin lastensuojelun resursseihin. Työn mielekkyyttä ja onnistumisia ei sen sijaan juurikaan tuoda keskustelussa esiin.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut sosiaalityöntekijöiden lastensuojelua koskevaa mediavaikuttamista Twitterissä. Tutkimuksen kohteena on ollut marraskuussa 2017 julkaistusta sosiaalityöntekijöiden adressista liikkeelle lähtenyt keskustelu, johon on sosiaalisessa mediassa viitattu #1000nimeä-aihetunnisteella. Lähestyin aineistoani diskurssianalyysin keinoin. Tutkimuksessa olin kiinnostunut siitä, millaisin tavoin keskustelussa pyrittiin vaikuttamaan ja tavoittelemaan muutosta lastensuojelun tilanteeseen sekä millaista kuvaa lastensuojelusta keskustelujen kautta luotiin.

Tutkimukseni perusteella sosiaalityöntekijöiden Twitterissä toteuttama mediavaikuttaminen on kriittistä ja lastensuojelu määrittyy kriisissä olevaksi palveluksi. Sosiaalityöntekijät viestivät alan epäkohdista ja toivat esiin liian suurten asiakasmäärien ja puutteellisten resurssien seurauksia ja riskejä työntekijöille, asiakkaille ja organisaatioille. Esitettyjen näkökohtien tueksi keskustelussa viitattiin sekä lapsen oikeuksiin että vaikutusvaltaisina pidettyihin tahoihin, joilta haettiin oikeutusta vaatimuksille. Keskustelussa osoitettiin ja nimettiin lastensuojelun tilanteesta vastuullisia tahoja, joiksi määrittyivät poliitikot ja päätöksentekijät. Mediavaikuttamisen tavoitteena näyttäytyy muutospyrkimys lastensuojelun resurssien lisäämiseksi, joka nähdään epäkohtien ensisijaisena ratkaisuna. Seuraavassa luvussa pohdin sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttamisen luonnetta sosiaalisessa mediassa ja Twitterissä.

5.1 Johtopäätöksiä: Kriittisyys lastensuojelua koskevassa mediavaikuttamisessa

Lastensuojelua koskevassa Twitter-keskustelussa korostuu mediavaikuttamisen kriittisyys. Vaikuttamisen luonne näkyy käytetyissä keinoissa, joilla tavoitellaan muutosta lastensuojelun resursseihin ja tilanteeseen. Keskustelussa sosiaalityöntekijät suhtautuvat kriittisesti siihen, miten lastensuojelu on organisoitu ja resursoitu. Julkisessa keskustelussa media on käsitellyt lastensuojelua paljon siinä havaittujen ongelmien kautta. Kriittisellä lähestymistavallaan sosiaalityöntekijät tulevat vahvistaneeksi mediassa ja yhteiskunnassa vallalla olevaa diskurssia.

Keskustelussa lastensuojelua kuvataan pääasiassa ongelmien kautta. Työntekijöiden näkökulmasta lastensuojelusta ja siellä tehtävästä työstä kerrotaan negatiivisessa valossa,

ja alasta luodaan kuvaa epähoukuttelevana työpaikkana. Myös asiakkaiden näkökulmasta lastensuojelusta puhutaan kriittisesti tuomalla esiin resurssipulan ja työntekijöiden vaihtuvuuden seurauksia lapsille ja perheille.

Lastensuojelun tilannetta kuvataan sellaiseksi, ettei perheitä saada autettua ajoissa ja tarjottu tuki on riittämätöntä. Epäonnistumiset ja virheet lasten auttamisessa määrittävät lastensuojelun todellisuudeksi. Aliresursoinnin seurauksista luodaan uhkakuvia, ja viittaamalla jopa lapsen kuolemaan osoitetaan tilanteen vakavuutta. Esiin nostetut epäkohdat mukailevat aiempaa tutkimusta. Tiitisen ja Silénin (2016) mukaan sosiaalialalla havaitut ja raportoidut epäkohdat koskevat suurelta osin alan aliresursointia ja liian suurta työtaakkaa, jotka nähdään uhkana asiakkaiden oikeuksien toteutumiselle.

Sen sijaan lastensuojelutyön positiivisista puolista tai onnistumisista ei juurikaan puhuta. Positiivinen ja neutraali näkökulma jäävät keskustelussa marginaaliin näkyen vain yksittäisissä twiiteissä. Tämän keskustelun yhteydessä ei siten näy pyrkimys luoda tai parantaa lastensuojelun mainetta. Tätä näkökulmaa ei tulisi vaikuttamisessa kuitenkaan unohtaa. Tiitinen (2019, s. 102) huomauttaa positiivisen ja neutraalin tiedon jakamisen tärkeydestä muutostyössä. Viestinnällä voidaan lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä, millä on vaikutusta sosiaalityölle ja sen asiakkaille.

Mediavaikuttamisen kriittisyyteen ja lastensuojelun ongelmalähtöiseen käsittelytapaan vaikuttaa osaltaan Twitterissä käydyn keskustelun konteksti. #1000nimeä-aihetunnisteella viitataan sosiaalityöntekijöiden ja alan opiskelijoiden tekemään adressiin, jolla tavoitellaan muutosta vaatimalla poliittisilta päätöksentekijöiltä vastuunottoa lastensuojelun toimintaedellytysten turvaamisesta. Tiitinen (2019, s. 101–102) toteaa, että kriittinen lähestymistapa viestintään valitaan usein silloin, kun tavoitteena on muutoksen aikaansaaminen. Kriittisyydellä ja epäkohtien paljastamisella tavoitellaan julkisen keskustelun herättämistä sekä muutospaineen lisäämistä.

Aineistoni perusteella mediavaikuttamisen kriittisyys näkyy viestinnässä, jossa tuodaan lastensuojelun epäkohtia ja niiden seurauksia julkisuuteen. Lastensuojelun tilanteelle pyritään näin saamaan näkyvyyttä, lisäämään kansalaisten ja päättäjien tietoisuutta tilanteesta sekä herättämään julkista keskustelua aiheesta. Poliittista painetta toimenpiteisiin ryhtymiseksi lisätään myös osoittamalla vastuun kuuluvan

päätöksentekijöille. Aiemmassa tutkimuksessa on todettu kansalaisten tietoisuuden lisäämisen (eng. *public education*) olevan näkyvin Twitterissä toteutetun media-asianajon tavoite. Tällöin viestintä on kohdistettu suurelle yleisölle. (Guo & Saxton, 2014.) Aineiston perusteella mediavaikuttamisessa on nähtävissä sekä määrittelemättömälle yleisölle kohdistettua viestintää että suoraa vaikuttamista esimerkiksi poliittisiin päätöksentekijöihin.

Rakenteellisen sosiaalityön ja mediavaikuttamisen yksi keskeinen tehtäväalue oikeudenmukaisuuden edistämiseksi (esim. Pohjola, 2011; Tiitinen & Lähteinen, 2014) näkyy aineistossa selkeästi. Muutostarvetta perustellaan työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmista. Keskeisenä tavoitteena näyttäytyy siten sekä asiakkaiden että sosiaalityöntekijöiden asioiden, etujen ja oikeuksien ajaminen. Työntekijöiden työskentelyolosuhteiden ja palkkauksen parantaminen nähdään asiakkaiden etuna, joka parantaa heidän tilannettaan, joten asianajon erilaiset tavoitteet limittyvät toisiinsa (esim. Hokkanen, 2013, s. 75; Tiitinen & Lähteinen, 2014, s. 200).

Asiakkaiden osallisuus rakenteellisessa sosiaalityössä ja asiakkaiden asioidenajossa nähdään tärkeänä. Aineiston perusteella Twitterissä toteutettavassa mediavaikuttamisessa asiakkaiden osallisuus ja ääni näyttäytyvät kuitenkin puuttuvana. Kokemusasiantuntijoiden näkemysten lisäksi asiakkaiden ääntä tuodaan keskustelussa esiin vain vähän, eikä sosiaalityöntekijöiden omien asiakkaiden näkemyksiin ja kokemuksiin juuri vedota. Tämä on havaittu myös aikaisemmassa tutkimuksessa. Esimerkiksi Tiitisen ja Lähteisen (2014, s. 201–202) mukaan asiakkaiden osallisuus sosiaalityöntekijöiden toteuttamassa vaikuttamisessa on vähäistä, ja sosiaalityöntekijät toimivat enemmänkin asiakkaiden puolesta kokemusten sanoittajina ja tiedon välittäjinä.

Viestinnästä ei pääsääntöisesti ollut paikannettavissa sitä, ovatko asiaan kantaaottavat itse työskennelleet lastensuojelussa. Sosiaalityöntekijät tuovat keskustelussa vain vähän julki omia kokemuksiaan työstä. Alan ongelmia ei raportoida omien työyhteisöjen, organisaatioiden ja kuntien tilanteesta ja toiminnasta vaan niitä osoitetaan jakamalla jo julkisuudessa olevaa tietoa lastensuojelusta. Keskustelussa lastensuojelun tilannetta kommentoidaan pääasiassa yleisellä tasolla ja jakamalla tietoa epäkohtien olemassa olosta esimerkiksi uutisartikkeleiden tai muiden kannanottojen kautta. Alan ongelmat tulevat siten kuvatuksi melko yleisluonteisesti. Vaikka mediavaikuttaminen koskee

lastensuojelun epäkohtia, ei tässä yhteydessä voida puhua epäkohtien paljastamisesta (*whistleblowing*) siinä mielessä, että kyse olisi viestimisestä omassa työssä kohdatuista epäkohdista, kuten palveluissa havaituista lainvastaisuuksista tai epäeettisistä menettelytavoista (esim. Talentia ry, 2017, s. 44–45; Tiitinen, 2018b).

Aineiston perusteella olen tulkinut, että keskustelua käydään sosiaalityöntekijöiden äänellä ja että sosiaalityöntekijät vaikuttavat Twitterissä professionsa edustajina. Rakenteellisen sosiaalityön keskeiseksi tehtäväksi on määrittynyt asiakastyössä kertyvän tiedon välittäminen eteenpäin päätöksenteon ja kehittämisen tueksi sekä hyvinvoinnin lisäämiseksi yhteiskunnassa. Tällainen asiakastyössä kertyneen tiedon jakaminen ei suoraan näy keskustelussa. Sosiaalityön asiantuntijuus näkyy mediavaikuttamisessa sen sijaan kriittisyytenä sekä asiakkaiden edun ja oikeuksien näkökulman esillä pitämisenä.

Twitter-keskustelussa mielenkiintoista on uutismedian hyödyntäminen mediavaikuttamisessa. Usein mediaan kohdistetaan kritiikkiä, sillä sen koetaan luovan lastensuojelusta yksipuolista ja negatiivista kuvaa. Kuitenkaan Twitterissä käytävässä keskustelussa ei niinkään pyritä muuttamaan tai oikaisemaan median tuottamaa näkökulmaa vaan uutisointia käytetään apuna tavoitteessa osoittaa alan epäkohdat ja epäonnistumiset rakenteellisiksi ongelmiksi, jotka johtuvat alan aliresursoinnista.

Twitterissä toteutetussa mediavaikuttamisessa on nähtävissä sosiaaliselle medialle yleisesti tyypillisiä piirteitä. Kuten edellä kuvasin, keskustelussa jaetaan runsaasti Twitterin ulkopuolista erityisesti uutispalveluiden tuottamaa sisältöä ja sisältöä myös kierrätetään eri palveluiden välillä (esim. Laaksonen & Matikainen, 2013, s. 198). Näin ollen myös perinteisen median ja sosiaalisen median vuorovaikutteisuus on keskustelussa läsnä (Matikainen & Villi, 2018, s. 206; Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 28). On kuitenkin mahdoton arvioida, ovatko vastaavasti median edustajat ammentaneet keskustelusta ideoita oman sisältönsä tuottamiseen.

Sosiaaliselle medialle ominainen vuorovaikutteisuus ei korostu aineistossa. Mediavaikuttaminen näyttäytyy suurelta osin yksisuuntaisena sisällön jakamisena. Twiitit ovat usein saaneet tykkäyksiä ja jakoja, mutta keskustelu on pääasiassa yksisuuntaista, eikä twiitteihin ole tullut kommentteja. Matikainen ja Huovila (2017, s. 1006) korostavat sosiaalisen median vuorovaikutteisen luonteen ymmärtämistä ja

hyödyntämistä vaikuttavassa asiantuntijaviestinnässä, joten sen vahvistaminen on mediavaikuttamisessa tärkeää.

Keskustelun vuorovaikutteisuuden vähäisyys voi johtua keskusteluun osallistuneiden sosiaalityöntekijöiden verkostojen pienuudesta tai puuttumisesta Twitterissä. Verkostojen kehittyminen on kuitenkin hyvässä alussa. Tämä näkyy esimerkiksi Sosiaalityön uraverkosto Facebook-ryhmässä, jonka pohjalta myös Twitteriin on muodostunut pieni sosiaalityöntekijöistä koostuva verkosto. Matikainen ja Huovila (2017, s. 1006) nostavat esiin esimerkiksi tuttujen kanssa verkostoitumisen ja ammatilliseen keskusteluun osallistumisen hyviksi tavoiksi aloittaa asiantuntijana toimiminen sosiaalisessa mediassa. Verkostojen laajuus ja aktiivisuus ovat keskeisiä asioita näkyvyyden saamiseksi Twitterissä (Guo & Saxton 2014; 2018).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole ollut tarkastella Twitterissä toteutetun mediavaikuttamisen vaikuttavuutta, joten aineiston perusteella sitä on vaikea arvioida. Twitter-keskustelun ohella on ollut käytössä myös muita samanaikaisia vaikuttamisen ja julkisen viestinnän keinoja, kuten adressiin liittyviä mielipidekirjoituksia sekä median edustajien ja poliitikkojen suoraa kontaktointia. Adressin ja siitä seuranneen mediajulkisuuden myötä lastensuojelu on noussut näkyvästi julkiseen keskusteluun, jota Twitterissä toteutetun mediavaikuttamisen voi olettaa tukeneen.

Vaikka vaikuttavuuden arviointi on mahdotonta, ovat #1000nimeä-adressi ja siihen liittyvä vaikuttaminen vieneet lastensuojelun asioita kiistatta eteenpäin. Julkista keskustelua lastensuojelusta on käyty esimerkiksi lasten oikeuksien toteutumisen sekä sosiaalityöntekijöiden työolosuhteiden ja palkkauksen näkökulmista. Aihe on ollut esillä myös eduskunnassa ja johtanut kunnissa aloitteisiin asiakasmäärien rajaamisesta. Adressin seurauksena perustettiin ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojan johtama selvitystyöryhmä lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Helmikuussa 2019 julkaistussa raportissa esitetään suositus lastensuojelun asiakasmäärän rajaamisesta 25 asiakkaaseen yhtä sosiaalityöntekijää kohden. Lisäksi suosituksissa kiinnitetään huomiota työolojen ja johtamisen kysymyksiin sekä työn vaikuttavuuden arvioinnin tärkeyteen. (Kananoja & Ruuskanen, 2019.)

Julkinen keskustelu lastensuojelusta jatkuu edelleen. Pesäpuu ry julkaisi alkuvuodesta 2020 101 kirjettä nimisen julkaisun eräänlaisena jatkumona #1000nimeä-adressille. Julkaisussa sijaishuollon kokeneet nuoret ovat kirjoittaneet päättäjille 101 kirjettä, joissa tuodaan esiin heidän omia kokemuksiaan lastensuojelusta ja työntekijöiden vaihtuvuudesta (Pesäpuu ry, 18.2.2020).

Sosiaalityöntekijöiden on tärkeä aktiivisesti pitää lastensuojelua ja sosiaalityötä koskevaa keskustelua yllä omalta osaltaan ja tuoda omaa ja asiakkaiden asiantuntijuutta julkiseen keskusteluun. Mediavaikuttaminen on yksi keino vaikuttaa muiden rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen keinojen ohella. Sosiaalisessa mediassa toteutettavan vaikuttamistyön merkitys ja mahdollisuudet rakenteellisessa sosiaalityössä on kuitenkin olennaista tunnistaa ja ottaa laajasti käyttöön niin organisaatioissa kuin epävirallisemmissa verkostoissa. Vain siten sosiaalityön hiljaisuuden kulttuuri hiljalleen murtuu.

5.2 Pohdintaa tutkimusprosessista

Tutkimuksen tekeminen oli opettavainen mutta haastava prosessi. Twitter tutkimuksen kontekstina ja aineiston lähteenä on suomalaisessa sosiaalityössä vielä lähes koskematon tutkimusalue. Tutkimusprosessin aluksi aineiston keruu ja myöhemmin aineiston analysointi tuottivat haasteita. Erityisesti Twitterin keskustelukulttuuri ja twiittien erityispiirteet aiheuttivat päänsäryä, jotka haastoivat myös motivaatiani tutkijana. Samaan aikaan aiheen ajankohtaisuus ja merkityksellisyys niin lastensuojelun kuin sosiaalityön mediavaikuttamisen näkökulmasta kannustivat jatkamaan aiheen parissa.

Twiittien määrä oli näennäisesti suuri, mutta epäilin koko tutkimusprosessin ajan aineiston riittävyyttä. Tutkimuksessani keskityin diskurssianalyttisen lähestymistavan avulla sosiaalityöntekijöiden toteuttaman mediavaikuttamisen keinoihin ja luonteeseen, joiden paikantaminen aineistosta oli haastavaa. Kyseenalaistin aineiston ja valitsemani analyysimenetelmän soveltuvuutta tutkimusaiheeni näkökulmasta pitkin tutkimusprosessia. Twiittien tekstisisältöjen pituus ja rikkaus vaihtelivat paljon, twiiteissä oli jaettu lähes poikkeuksetta tekstin lisäksi jotakin sisältöä ja twiiteissä oli myös runsaasti toistoa, mistä johtuen tutkimuksen fokus ja suunta olivat toisinaan hakoteillä.

Twitter-aineiston käyttäminen haastoi tutkimusprosessin aikana monella tavalla. Yksi haasteista liittyy tutkimuseettisiin kysymyksiin. Tutkimustulosten luotettavuuden näkökulmasta pohdin erityisesti aktiivisimpien twiittaajien painottumista aineistossa ja aineistoesimerkeissä. Hieman yksinkertaistaen voi todeta, että Twitterissä aktiivisten käyttäjien twiitit olivat sisällöltään rikkaampia ja vastaavasti vähemmän aktiivisten käyttäjien twiittien tekstisisältö saattoi rajoittua vain pelkän aiheutunnisteen käyttöön. Se, missä roolissa ja kontekstissa sosiaalityöntekijät osallistuvat julkiseen keskusteluun, vaikuttaa tapoihin käydä keskustelua ja käyttää Twitteriä (mm. Isotalus ym., 2018, s. 17; Tiitinen, 2018a). Tällä on väistämättä ollut vaikutusta tutkimustuloksiin.

Aineisto ja aineiston diskurssianalyttinen lähestymistapa eivät mahdollista tutkimustulosten yleistämistä vaan tutkimukseni nostaa esiin yhden näkökulman tutkittavasta ilmiöstä. Vaikka Twitter sosiaalityön tutkimuksen kontekstina on uusi, ovat tutkimukseni tulokset samansuuntaisia aiemman rakenteellista sosiaalityötä, mediavaikuttamista ja sosiaalityön julkisuuskuvaa käsittelevän tutkimuksen kanssa. Suomessa sosiaalityön mediavaikuttamisesta ei ole muodostunut vahvaa tutkimusperinnettä (Hämäläinen, 2014, s. 77; Tiitinen, 2019, s. 17) ja erityisesti Twitter ei juurikaan ole ollut tutkimuksen kohteena.

Tutkimusprosessin aikana aihevalintani on herättänyt kiinnostusta. Kerrottuani tutkimusaiheestani, yksi yleisimmistä reaktioista on ollut kysymys siitä, onko sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttamista ylipäättään olemassa. Tämä kertoo aiheen tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta. Sosiaalityöntekijöiden mediavaikuttaminen ja sosiaalityön asiantuntijuus sosiaalisessa mediassa on vielä suhteellisen vähäistä painottuen pienelle ryhmälle aktiivisia käyttäjiä. Siinä mielessä Twitterin luonnehditun elitistisyyden voi nähdä koskettavan myös sosiaalialan mediavaikuttamista.

Twitterissä toteutettavaa mediavaikuttamista käsittelevä tutkimukseni on avaus sosiaalityön mediavaikuttamisen tutkimuksen kentällä vaikkakin mediavaikuttamista on lähivuosina tutkittu Suomessa (esim. Tiitinen, 2019). Aiheesta tulee lisätä tutkimusta ja tietoa edelleen. Erityisesti sosiaalityön ja viestinnän tutkimuksen yhdistäminen voisi tuoda alalle osaamista, jolla vahvistaa sosiaalityöntekijöiden viestintätaitoja ja asiantuntijuuden näkymistä julkisessa keskustelussa.

LÄHTEET

- Anderson, H. & Strom-Gottfried, K. & Thomas, M. (2014) Social Work and Social Media: Reconciling Ethical Standards and Emerging Technologies. *Journal of Social Work Values and Ethics*, 11(1), 54–65.
- Ayre, P. (2001) Child Protection and the Media: Lessons from the Last Three Decades. *British Journal of Social Work*, 31, 887–901.
- Berger, P. & Luckmann, T. (1994) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen* (Suom. V. Raiskila). Helsinki: Gaudeamus. (Alkuperäinen teos julkaistu 1966.)
- Brawley, E. (1997) Teaching Social Work Students to use Advocacy Skills through the Mass Media. *Journal of Social Work Education*, 33(3), 445–460.
- Bruns, A. & Stieglelitz, S. (2012) Quantitative Approaches to Comparing Communication Patterns on Twitter. *Journal of Technology in Human Services*, 30, 160–185.
- Burgess, J. & Galloway, A. & Sauter, T. (2015) Hashtag as hybrid forum: the case of #agchatoz. Teoksessa N. Rambukkana (toim.), *Hashtag Publics: The Power and Politics of Discursive Networks*. New York: Peter Lang.
- Burr, V. (1995) *An Introduction to Social Constructionism*. London: Routledge.
- Carniol, B. (1992) Structural Social Work: Maurice Moreau's Challenge to Social Work Practice. *Journal of Progressive Human Services*, 3(1), 1–20.
- Cordoba, P. (2017) Representations of Social work in the Australian News Media. *Australian Social Work*, 70(4), 453–464.
- Dagerlund, M. (2015) *Lastensuojelun mediavälitteinen julkisuuskuva. Diskurssianalyttinen tutkimus Yleisradion uutissivuston ja Helsingin Sanomien kirjoituksista*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta.
- Driscoll, K. & Walker, S. (2014) Workin Within a Black Box: Transparency in the Collection and Production of Big Twitter Data. *International Journal of Communication*, 8, 1745–1764.
- Gaffney, D. & Puschmann, C. (2014) Data Collection on Twitter. Teoksessa K. Weller & A. Bruns & J. Burgess & M. Mahrt & C. Puschmann (toim.) *Twitter and Society* (s. 55–67). New York: Peter Lang.
- Guo, C. & Saxton, G. (2018) Speaking and Being Heard: How Nonprofit Advocacy Organisations Gain Attention on Social Media. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 47(1), 5–26.
- Guo, C. & Saxton, G. (2014) Tweeting Social Change: How Social media Are Changing Nonprofit Advocacy. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 43(1), 57–79.

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 164/2014 vp. Haettu osoitteesta

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_164+2014.pdf

Hokkanen, L. (2013) Asiakaskansalaisen toimijuus sosiaalityöllisessä asianajossa. Teoksessa M. Laitinen & A. Niskala (toim.) *Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä* (s. 55–86). Tampere: Vastapaino.

Hokkanen, L. (2014) *Autetuksi tuleminen. Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Hämäläinen, J. (2014) Tiedontuotanto sosiaalityön rakenteellisena kysymyksenä. Teoksessa A. Pohjola & M. Laitinen & M. Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014* (s. 64–86). Helsinki: Unipress.

IFSW, International Federation of Social Workers (2018) *Global social work statement of ethical principles*. Haettu osoitteesta <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

Isotalus, P. & Jussila, J. & Matikainen, J. (2018) Twitter viestintänä ja sosiaalisen median ilmiönä. Teoksessa P. Isotalus & J. Jussila & J. Matikainen (toim.) *Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot* (s. 9–30). Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (2016a) *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (2016b) Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen & K. Juhila & E. Suoninen. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 25–50). Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A. (1999) Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen & K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä* (s. 126–159). Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (2016) Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa A. Jokinen & K. Juhila & E. Suoninen. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 249–265). Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (2009) Sosiaalityön selontekovelvollisuus. *Janus*, 17(4), 296–312.

Juhila, K. (2006) *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat*. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (1999) Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen & K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä* (s. 201–232). Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. & Suoninen, E. (1999) Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa A. Jokinen & K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä* (s. 233–252). Tampere: Vastapaino.

Kananoja, A. & Ruuskanen, K. (2019) *Selvityshenkilön ehdotukset lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Loppuraportti*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Karjalainen, P. & Sarvimäki, P. (2005) *Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015 -toimenpideohjelma*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2005:13.

Kosonen, M. & Laaksonen, S. & Rydenfelt, H. & Terkamo-Moisio, A. (2018) Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & Viestintä*, 41(1), 117–124.

Laaksonen, S. & Matikainen, J. (2013) Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa S. Laaksonen & J. Matikainen & M. Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 193–215). Tampere: Vastapaino.

Laaksonen, S. & Matikainen, J. & Tikka, M. (2013). Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa S. Laaksonen & J. Matikainen & M. Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 9–33). Tampere: Vastapaino.

Lapsella on oikeus suojeluun (2017) Adressin verkkosivut. Haettu osoitteesta <https://sites.google.com/view/oikeus-suojeluun/adressi-20-11-2017>

Lastensuojelulaki, Suomen säädöskokoelma § 53 (2007).

Lastensuojelun keskusliitto (2013) *Lastensuojelu ja julkisuus. Opas lastensuojelun ammattilaisille median kohtaamiseen*. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. Haettu osoitteesta https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lastensuojelu_ja_julkisuus_opas_lastensuojelun_ammattilaisille_median_kohtaamiseen.pdf

Matikainen, J. & Villi, M. (2018) Uutismedia ja journalistit Twitterissä – joukkoviestintää vai vuorovaikutusta. Teoksessa P. Isotalus & J. Jussila & J. Matikainen (toim.) *Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot* (s. 193–210). Tampere: Vastapaino.

Matikainen, J. & Huovila, J. (2017) Sosiaalinen media terveyden edistämisessä. *Duodecim*, 133, 1003–1007.

McLaughlin, A. (2009) Clinical Social Workers: Advocates for Social Justice. *Advances in Social Work*, 10(1), 51–68.

Mendes, P. (2001) Blaming the messenger: The media, social workers and child abuse. *Australian Social Work*, 54(2), 27–36.

Metteri, A. (2012) *Hyvinvointivaltion lupaukset, kohtuuttomat tapaukset ja sosiaalityö*. Tampere: Tampere University Press.

Mullaly, B. (2007) *The New Structural Social Work*. (3. painos). Toronto: Oxford University Press.

Muotka, H. (2013) *Rakenteellinen sosiaalityö – joko nyt olisi aika? Käsiteanalyttinen kirjallisuuskatsaus rakenteelliseen sosiaalityöhön Suomessa*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta.

Mutka, U. (1998) *Sosiaalityön neljäs käänne – asiantuntijuuden mahdollisuudet vahvan hyvinvointivaltion jälkeen*. Jyväskylän yliopisto.

Pesäpuu ry (18.2.2020) 101 kirjettä -julkaisu paljastaa sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden vaikutuksen nuorten elämään. Haettu osoitteesta <https://pesapuu.fi/2020/02/101-kirjetta-julkaisu/>

Petrelus, P. (2005) *Sukupuoli ja subjektiivisuus sosiaalityössä. Tulkintoja naistyöntekijöiden muistoista*. Jyväskylän yliopisto.

Pohjola, A. (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa A. Pohjola & R. Särkelä (toim.) *Sosiaalisesti kestävä kehitys* (s. 207–224). Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Pohjola, A. (2014) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa A. Pohjola & M. Laitinen & M. Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014* (s. 16–36). Helsinki: Unipress.

Pohjola, A. & Laitinen, M. & Seppänen, M. (2014) Rakenteellisen sosiaalityön jäsentymisen. Teoksessa A. Pohjola & M. Laitinen & M. Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014* (s. 281–294). Helsinki: Unipress.

Porkka, M. (2015) *Valta, valvonta ja kutsumus – mielikuvia lastensuojelutyöstä*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Pätiälä, A. (2016) *Lastensuojelu mediassa. Sanomalehden kirjoitusten rakentama julkisuuskuva vuosina 2014–2015*. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.

Rauhala, P. & Virokannas, E. (2011) Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa A. Pehkonen & M. Väänänen-Fomin. *Sosiaalityön arvot ja etiikka. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2010* (s. 235–255). Jyväskylä: PS-kustannus.

Ruoho, I. & Kuusipalo, J. (2018) Läsnaolon valtaa: Poliitiikan ja median eliittiverkostot Twitterissä. Teoksessa P. Isotalus & J. Jussila & J. Matikainen (toim.) *Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot* (s. 51–65). Tampere: Vastapaino.

Seppänen, J. & Väliaverronen, E. (2012) *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Simola, Jenni (2018) *Yhteiskunnallisen vaikuttamistyö kunnallisessa sosiaalityössä*. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Sosiaalitieteiden laitos.

Sosiaalihuoltolaki, Suomen säädöskokoelma § 7 (2014).

Stanfield, D. & Beddoe, L. (2016) Social Work and Social Media in Aotearoa New Zealand: Educating Social Workers across Shifting Boundaries of Social Work Identity. *Social Work Education*, 35(3), 284–296.

Stanfield, D. & Beddoe, L. (2013) Social work and the media: A collaborative challenge. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 25(4), 41–51.

Suoninen, E. (1999) Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen & K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä* (s. 17–36). Tampere: Vastapaino.

Talentia ry, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö (2017) *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*.

Tiitinen, L. (2019) *Kamppailu sananvapaudesta. Sosiaalialan ammattilaisen toiminta ja valtasuhteet mediavaikuttamisen kentällä*. Lapin yliopisto.

Tiitinen, L. (2018a) Sosiaalialan mediavaikuttaminen hiljaisuuden kulttuurin murtajana? *Yhteiskuntapolitiikka*, 83, 171–181.

Tiitinen, L. (2018b) The power of silence: silencing as a method of preventing whistleblowing. *European Journal of Social Work*. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1460323>

Tiitinen, L. (2017) Sosiaalityön viestintä. Teoksessa A. Kananoja & M. Lähteinen & P. Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja* (s. 438–441). Helsinki: Tietosanoma.

Tiitinen, L. & Kauppi, A. (2014) Viisi vaientamisen tapaa – sosiaalialan työntekijöiden julkiseen viestintään kohdistuvat sananvapauden rajoittamisen ja vaientamisen käytännöt. *Oikeus*, 43(2), 125–146.

Tiitinen, L. & Lähteinen, S. (2014) Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. Teoksessa A. Pohjola & M. Laitinen & M. Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014* (s. 191–212). Helsinki: Unipress.

Tiitinen, L. & Silén, M. (2016) *Sosiaalialan epäkohdat ja niiden käsittely -kyselyraportti*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Tuomainen, S. (2017) *Sosiaalinen media rakenteellisen sosiaalityön välineenä. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma*. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden laitos.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2009) *Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi*. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Valvira (2.7.2018). *Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden siirtymäaika on päättynyt – Suosikissa noin 200 000 ammattihenkilöä*. Haettu osoitteesta <https://www.valvira.fi/-/sosiaalihuollon-ammattihenkiloiden-siirtymaika-on-paattynyt-suosikissa-noin-200-000-ammattihenkiloa>

Viirkorpi, P. (1990) *Rakenteellisen sosiaalityön pakko ja mahdollisuudet*. Sosiaalihuoltolain julkaisuja 17/1990. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Wallack, L. (1994) Media advocacy: a strategy for empowering people and communities. *Journal of Public Health Policy*, 15(4), 420–436.

Weinberg, M. (2008) Structural Social Work: A Moral Compass for Ethics in Practice. *Critical Social Work*, 9(1). Haettu osoitteesta <http://www1.uwindsor.ca/criticalsocialwork/structural-social-work-a-moral-compass-for-ethics-in-practice>